

Till Finlands Folk.

Vid Finlands Lantdags sammanträde denna dag har Finlands Senat genom sin ordförande till Lantdagen överlämnat bl. a. förslag till ny regeringsform för Finland. Senatens ordförande har därvid å Senatens vägnar uttalat:
Finlands Lantdag har den 15 sista november i stöd av § 35 i Regeringsformen förklarat sig innehålla den högsta makten ävensom sedermera landet tillsatt en regering, vilken till sin främsta uppgift gjort förverket och tryggheten av Finland.
Finlands folk tagit sitt öde i egna händer och förpliktat sig att beakta berättiga och förpliktade vetet om, att det kan finnas enastående som ett fullkomligt uppfyllas: Finlands folk en oavhängig.

Jämt
medborg
borgare
med orub
fosterlär
av d
be

Det självständiga Finland

Hur Finland uppnådde
och bevarade sin självständighet
En finländsk överlevnadshistoria

*Castro
P. Castro
J. K. K. K.
J. K. K. K.*

J. K. K. K.

Det självständiga Finland

Hur Finland uppnådde och bevarade sin självständighet. En finländsk överlevnads- historia

Utgivare
Frihetskrigets
Traditionsförbund rf
Koulukatu 16 A
33200 Tammerfors

Original finsk text
Mikko Uola

Översättning
Lars Gustaf Forsman

Svensk redigering
Carl-Johan Hindsberg

Grafisk planering
Tmi Graafisto

Bilder
Krigsmuseet,
Museiverkets
bildarkiv,
privata arkiv

Tryckeri
Priimus Paino Oy,
Loimaa 2007

ISBN 978-951-97885-3-1

Innehåll

Förryskning och frihetslängtan	3
Jägarna	5
Revolutionen och de röda garderna	7
Skyddskåreerna och bristen på allmän ordning	9
Mordet på Alfred Kordelin	10
Finland blir självständigt	12
Konfrontationen trappas upp	13
Orsakerna till konflikten	14
Mot öppet krig	15
Krigets förlopp	18
Kampen om Tammerfors	19
De olika benämningarna på kriget	22
Krigets efterspel	24
Viktiga data i frihetskampen	26
Överbefälhavaren Mannerheim	28
Monarki eller republik?	32
Ukko-Pekka Svinhufvud	33
Operationerna bortom östgränsen och i Estland	34
Freden i Dorpat	36
Kupp i norr - "fläskrevolutionen"	37
Skyddskåreerna och försvarsandan	38
Lotta Svärd	39
Samhällsfreden i fara	40
Lapporörelsen	41
"Ett andra frihetskrig"	43
Inför fortsättningskriget	45
Från fortsättningskrig till vsb-pakt	48
Inför nya hotbilder	
Litteraturkällor i urval	50

Förryskning och frihetslängtan

Under många hundra år hörde de finska landskapen till Sverige som en del av det svenska riket och kände sig som en del av detta. Men år 1809, efter nederlaget i Finska kriget anslöts denna del av Sverige till Ryssland och upphöjdes därvid av den ryske kejsaren "i nationernas antal". Finland blev ett eget storfurstendöme under storfursten av Finland, dvs. kejsaren. Landet behöll dock sina lagar och sin författning från svenska tiden.

Men i slutet av 1800-talet rubbades finländarnas tillit till sina ryska härskare då dessa ville förryska landet. Förryskningen kulminerade i det s.k. februarimanifestet år 1899. Nu skulle ryska bli officiellt språk och samtidigt det viktigaste läroämnet i skolorna. Den s.k. Finska militären upplöstes och finländska ynglingar skulle avtjäna sin värnplikt i Ryssland. Vår politiska särställning skulle försvinna och för att nå detta mål började ryssarna stifta lagar som gällde Finland

■ Edvard Ists målning "Anfall" kom att bli en symbol för ofärdsåren. Tavlans är från 1899 och på den ses den ryska dubbelörnen i färd med att slita sönder lagboken som Finlands mö håller i händerna. Det stormande havet och de mörka skyarna förhöjer den ödesmättade stämningen. Tryckta kopior av tavlan spreds i hemlighet överallt i landet.

och åsidosatte därmed landets egna lagstiftande organ.

Finländarna gjorde motstånd och det uppstod en självständighetsrörelse, den s.k. aktivismen. Generalguvernören Nikolaj Bobrikoff stod som symbol för förryskningen och år 1904 blev han skjuten av Eugen Schauman. De flesta av de värnpliktiga uteblev från uppbåden och även i övrigt saboterade man i så hög grad som möjligt alla förryskningsåtgärder. Denna tid kallas vanligen den första förtrycksperioden.

Kriget mot Japan 1904-05 slutade i nederlag för Ryssland, vilket ledde till politiska oroligheter och även i Finland utbröt år 1905 en storstrejk. Som en följd av den uppskötts verkställigheten av februarimanifestet på obestämd tid.

Under dessa förryskningens år vaknade tanken på ett självständigt Finland. Tanken slog till en början rot hos en liten skara aktivister men då den andra förtrycksperioden började kring år 1909 var det allt fler finländare som sällade sig till denna idé. Endast politisk självständighet kunde rädda den finska nationen, resonerade man.

Denna nya våg av förryskning kallas den andra förtrycksperioden. Under den försvagades vår ställning på många sätt. Allt fler förryskade

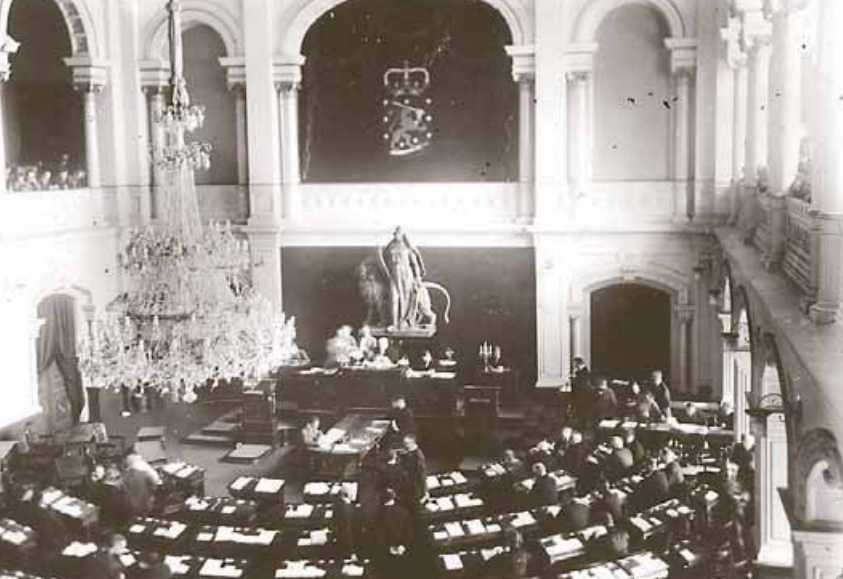

finländare och till slut enbart ryssar utnämndes till medlemmar i senaten som regeringen då kallades. År 1907 hade visserligen ständerna ersatts med en lantdag, vars medlemmar utsågs på

basen av allmän och lika rösträtt, men i praktiken hade lantdagen mycket liten makt eftersom kejsaren vägrade stadfästa många av de lagar som stiftades. Alltsomoftast hände det att lantdagen vågade kritisera dekret som stred mot grundlagen, varpå kejsaren-storfursten upplöste lantdagen.

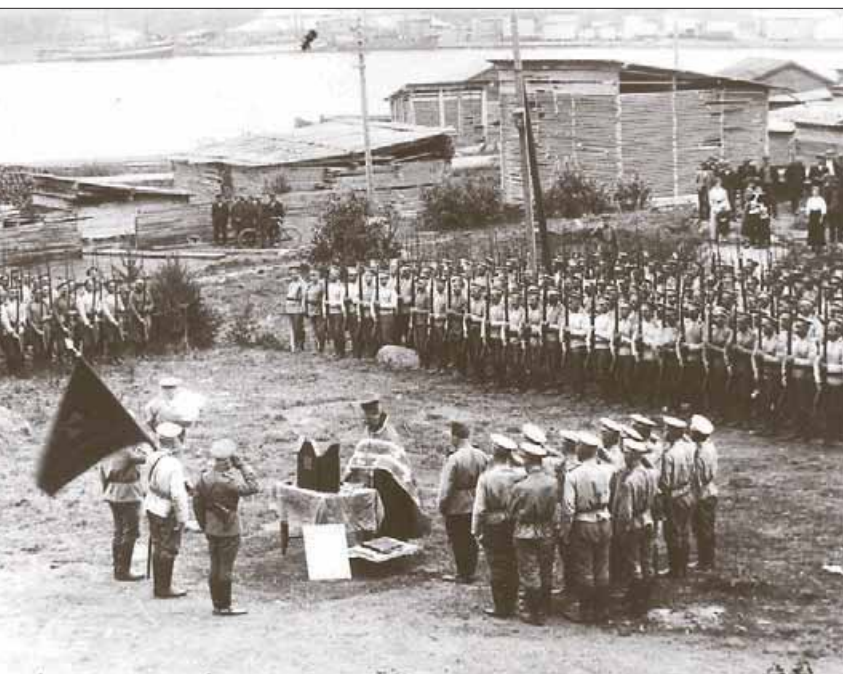

■ Generallöjtnant Nikolaj Bobrikoff personifierade förryskningspolitiken. Generalguvernör blev han 1898 och hade vid det laget blivit en entusiastisk anhängare av storryska idéer. Storfurstendömet Finlands särställning måste till varje pris upphävas, ansåg han. Sitt mål ville han nå genom att åsidosätta landets grundlag. Porträttet har målats 1912 av Vladimir Makovskij.

■ Det ryska nederlaget mot Japan i kriget 1904-05 gjorde för en tid slut på förtrycket. Några år av avspänning följde. Den viktigaste händelsen under den tiden blev representationsreformen. Ständerna ersattes av en lantdag där ledamöterna utsågs i val med allmän och lika rösträtt. Lantdagens första plenum ägde rum den 23 maj 1907 i Brandkärshuset i Helsingfors.

■ Förtrycket skärptes på nytt 1909 då F.A. Seyn hade blivit generalguvernör. Den s.k. Finska militären hade ju upplösts och ersattes i ökande grad med ryska trupper i synnerhet efter krigsutbrottet 1914. På många orter blev det därför vanligt med ryska militärövningar eller ceremoniella tillställningar. Bilden är från Raumo hamn.

Avsikten var att införa allmän rysk lagstiftning i Finland. År 1912 stiftade den ryska duman den s.k. likställighetslagen, vilken i högsta grad påskyndade förryskningen. Den stipulerade att ryska undersåtar i Finland skulle ha samma rättigheter som landets egna medborgare.

Många av våra ämbetsmän vägrade att verkställa sådana olagliga bestämmelser. De avskedades då från sina tjänster, många förvisades från landet, till Sverige eller i värsta fall ända till Sibirien. Pehr Evind Svinhufvud är den mest kända av Sibirienresenärerna. Vid den aktuella tidpunkten var han häradshövding i Luumäki domsaga och hade vägrat att tillämpa likställighetslagen som stred mot landets grundlag.

I augusti 1914 utbröt första världskriget. Ryssland anslöt sig till ententen, dvs till Frankrike och Storbritannien. Dess huvudsakliga fiender blev Tyskland och Österrike-Ungern. Finland förklarades i krigstillstånd och de ryska trupperna förstärktes kännbart av fruktan för tysk landstigning.

Hösten 1914 offentliggjordes ett radikalt förryskningsprogram. Senast då insåg finländarna att vårt land inte hade någon framtid inom det ryska riket. En ny grupp aktivis-

ter organiserade sig för att uppnå självständighet genom väpnad kamp. Det var naturligtvis en svår uppgift, eftersom det varken existerade någon egen armé, vapen eller utbildade soldater.

Då Sverige inte kom i fråga på grund av sin neutralitet, vändes blickarna mot Rysslands fiende Tyskland som i början av år 1915 utfäste sig att ge militärutbildning åt unga finländare. Så uppstod jägar-rörelsen, som med tysk hjälp ville skapa en egen finsk armé.

■ Biträdande kamreraren vid Skolestyrelsen Eugen Schauman hörde till aktivisterna. Den 16 juni 1904 sköt han den hatade generalguvernören Bobrikoff i Senatens trapphus. Omedelbart därpå tog han sitt eget liv. Efter sin död blev den dittills okände Schauman nationalhjälte och den här bilden av honom och hans hund spreds till otaliga hem.

Jägarna

Jägarrörelsen baserade sig på frivillig, hemlig värvning. De värvade smugglades till Sverige varifrån de fortsatte till Tyskland. Sin utbildning fick de i ett stort militärt centrum vid namn Lockstedter Lager nordväst om Hamburg.

Värvningen sköttes av aktivister och redan år 1915 täckte deras nät hela landet. "Nya skogsbyrån" var tacknamnet för högkvarteret i Helsingfors. Närmare tvåtusen frivilliga åkte i väg till Tyskland och våren 1916 fick deras truppenhet namnet Kungliga Preussiska Jägarbataljon 27.

Att ta sig ut ur Finland var ofta mycket problematiskt då de ryska myndigheterna gjorde allt för att hindra unga män att åka iväg. Av det skälet byggdes det ut särskilda etapprutter för de blivande jägarna vare sig de tog vägen över Kvarken eller över Torne älv.

För att Jägarbataljonen skulle få fronterfarenhet förlades den i maj 1916 till den tyska östfronten. Dess ställningar kom att ligga på det nuvarande Lettlands territorium, först vid floden Misse (på lettiska Misa) och därefter vid stranden av Riga-bukten.

Vintern 1917 drogs bataljonen bort från fronten och förlades i garnisonsstaden Libau (lett. Liepāja). Där gavs fortsatt utbildning med

■ Jägarna var frivilliga unga män som i hemlighet tagit sig till Tyskland för att få militärutbildning där. De fick en mångsidig skolning med sikte på den kommande frihetskampen. Hösten 1917 kommenderades en grupp jägare till Polangen och utbildades till "bombare". Meningen var att de sedan skulle agera bakom fiendefronten.

■ Jägarnas symbol är Jägarfanan. Den bars fram första gången i Libau den 13 februari 1918. Det var då jägarna avlade trohetsed till den lagliga regeringen. Fanan följde med på hemfärden och den bärs fortfarande i främsta ledet vid försvarsmaktens parader.

sikte på att truppen skulle bli kärnan i den finska befrielsearmén. Men avfärden till Finland dröjde eftersom en enda bataljon inte hade förmått mycket mot de ryska trupperna som uppgick till hundratusen man. Med andra ord gällde det att vänta på bättre tider.

I januari 1918 hade Finlands frihetskamp börjat och i februari blev det tid för hemfärd. Huvuddelen av bataljonen skeppades från Libau till Vasa. En stor del av befälen i den finska befrielsearmén kom att bestå av dessa jägare. I frihetskriget kämpade 1261 jägare, av vilka 127 stupade.

Jägarna gjorde senare en mycket betydelsefull insats vid uppbyggnaden av Finlands egen försvarsmakt och beklädde många ledande poster under vinter- och fortsättningskriget. I den finska armén tjänade sammanlagt 1436 jägare, varav 49 befordrades till generaler. År 1995 avled den siste jägaren, järgeneralen Väinö Valve, i en ålder av 99 år.

De stolta jägartraditionerna förs vidare av Jägarbataljon 27:s traditionsförening.

■ I den ryska marsrevolutionen 1917 störtades kejsardömet. Revolutionsryran spred sig även till de i Finland stationerade trupperna. Flera tiotals officerare mördades. För att visa sitt revolutionära sinne lag bar soldaterna en röd rosett på uniformsuppslaget. Bilden är tagen i Helsingfors i mars 1917.

■ Tammerfors var fabriksstad och en stor garnisonsort. Här ses ledande socialister tillsammans med rysk militär. Nr 10 i andra raden är stadens röda milischef Pekka Lönngren och bakom honom (nr 9) sitter den ryske översten Nikolaj Svetjnijkoff, den mest betydande av det röda gardets militära rådgivare.

Revolutionen och de röda gardena

I mars 1917 störtades kejsar Nikolaj II, vilket förändrade relationerna mellan Finland och Ryssland. Den s.k. interimregeringen meddelade att den respekterade storfurstendömet Finlands författning och annullerade de bestämmelser som tillkommit i olaga ordning.

En ny senat bestående av finländare tillsattes och lantdagen

kunde äntligen sammanträda på nytt. Finländarna var emellertid oeniga om hur utvecklingen skulle drivas vidare. De partipolitiska och ideologiska motsättningarna skärptes. Somliga tyckte att det var tillräckligt med att de olagliga åtgärderna hade dragits tillbaka, andra krävde full självständighet och slutligen fanns det sådana som drömde om en total samhällsomstörtning i vilken en enda samhällsklass skulle få all makt.

Denna söndring blev uppenbar under våren 1917. Strejker och demonstrationer avlöste varandra. Man tog till våld mot regering och myndigheter och demonstranterna hade ofta stöd i den ryska militären, som i hög grad hade radikaliserats på grund av revolutionen. Betecknande för

stämningen var att de ryska soldaterna i Finland i revolutionär yra hade mördat flera tiotal av sina officerare.

Demonstranter och strejkande arbetare nöjde sig inte med att lantdagen i vanlig ordning skulle ha lagstiftat om reformer. Då det t.ex. blev aktuellt med att förnya lagstiftningen om arbetstiden och att reformera kommunalförvaltningen

satte man på socialistiskt håll i gång med strejker som innebar ren terror mot utomstående. "Strejkerna" gick nämligen inte enbart ut på att arbetarna lade ner arbetet. Beväpnade skaror hindrade rentav affärsidkarna att hålla öppet och bönderna att arbeta på åkrarna. Även trafiken stoppades.

Året 1917 blev ett våldsamheternas år. Det företogs ett otal egenmäktiga husundersökningar och egendom stals och bortfördes. Både ryska soldater och inhemska socialister gjorde sig skyldiga till blodsdåd. Respekten för lag och ordning avtog och den allmänna säkerheten äventyrades mer och mer.

Till stor del berodde detta på att senaten inte hade någon egen ordningsmakt. Efter marsrevolutionen hade polisen på många orter blivit avsatt "genom folkets beslut" med motivering att den representerade "det gamla styret". Någon egen militär fanns ju inte heller.

För upprätthållandet av ordningen uppsattes s.k. arbetargarden som rekryterades ur existerande strejkgarden. Men dessa nya garden hade egentligen inte som uppgift att upprätthålla samhällsfreden utan skulle verka för rent politiska mål.

I juli 1917 godkände lantdagen den s.k. maktlagen. Lagens syfte var att överföra

all makt från de ryska myndigheterna till landets egna organ. Undantagna var försvar och utrikespolitik. Interimsregeringen godkände inte maktlagen utan upplöste lantdagen. Valet hölls i början av oktober och de borgerliga partierna fick nu majoritet. Den gamla lantdagen hade valts 1916, i förhållanden som präglades av kriget, och där hade vänstern majoritet.

Valresultatet innebar att den revolutionärt inspirerade politiska vänstern nu berövats utsikten att nå sina mål via majoritetsbeslut i folkrepresentationen. En väpnad kupp tycktes ha blivit den enda utvägen för vänstern.

Redan våren 1917 hade det organiserats väpnade grupper under beteckningen röda garden. Efter valet i oktober beslöt den socialdemokratiskt ledda fackföreningsrörelsen att

röda garden skulle uppställas på alla orter, vilket också skedde. På många orter fick rödgardisterna vapen av ideologiskt sympatiserande ryska soldater. Nu skulle Karl Marx' teori om klasskampen bli verklighet: Arbetarklassen skulle gripa makten i en väpnad kupp.

I november 1917 gjordes ett första försök: Fackföreningarna utlyste generalstrejk. Därigenom skulle ett sådant kaos uppstå att en kupp blev möjlig. Strejken blev exceptionellt våldsam och ett trettiotal finländare mördades av rödgardisterna. Strejken avblästes emellertid tidigare än avsett fast det nog samtidigt förkunnades att revolutionen skulle fortgå. Rödgardisterna och deras egentliga ledare hade vid det här laget fått en förebild. Bolsjevikerna hade nämligen under Vladimir Lenins ledning gripit makten i Petrograd (S:t Petersburg) den 7 november och i slutet av månaden anlände Josef Stalin till Finland. Han hörde till bolsjevikregeringen och kom för att inspirera sina meningsfränder till revolution också i Finland.

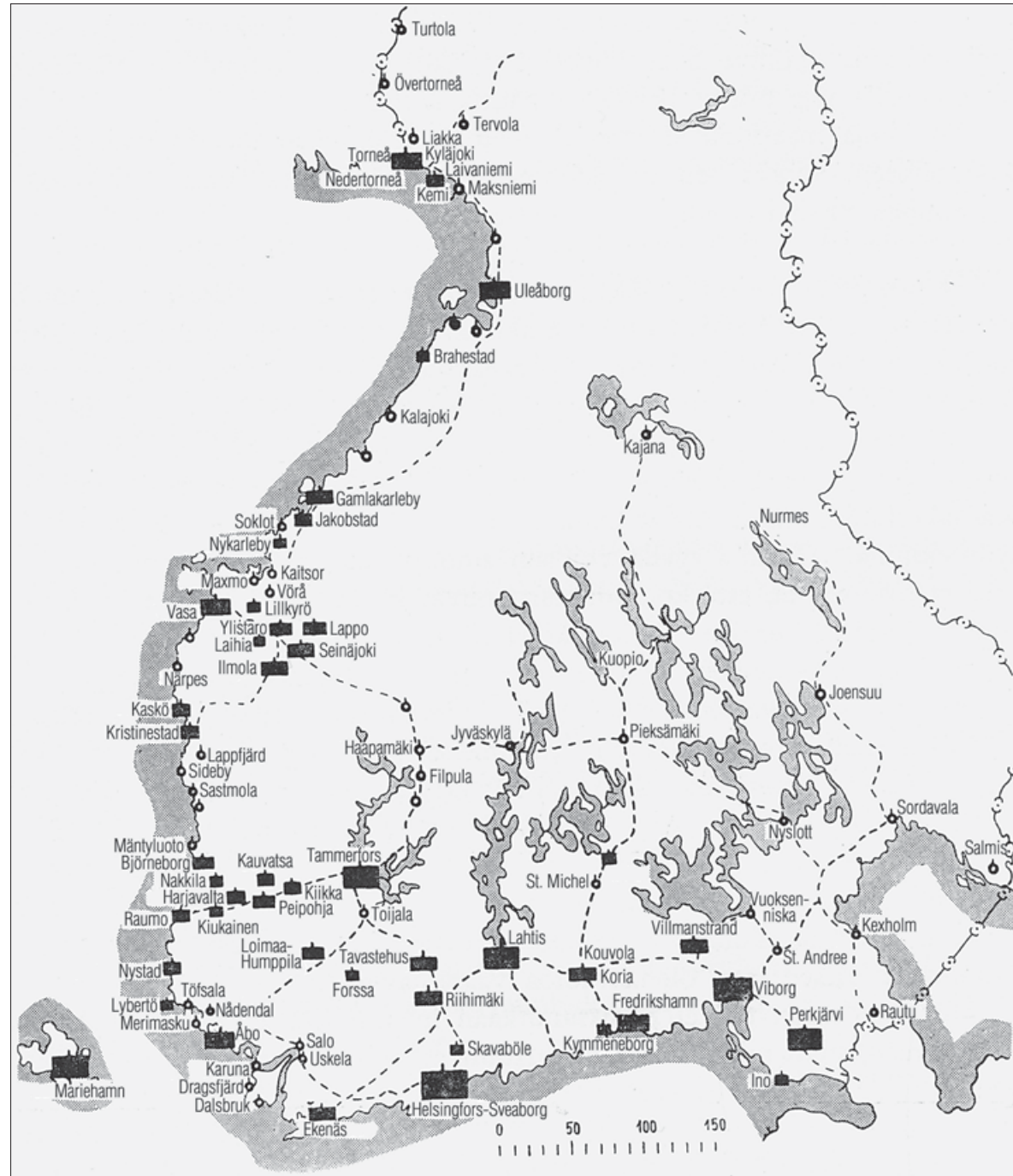
■ Revolutionära soldater och inhemska meningsfränder hade lätt att finna varandra. Målsättningar var de samma, vilket framgår av plakaten på bilden från S:t Michel. Den finska texten på den röda banderollen betyder: Leve det fria Finland och Ryssland!

■ Vaktmanskap i Torneå, vid det ryska rikets gräns i väst. Från vänster en tullman, en rysk gränssoldat, ryska gendarmar med sin värdinna och en poliskonstapel.

■ Ständiga demonstrationer hörde till gatubilden år 1917 som här i Helsingfors.

■ Karta över de ryska truppernas gruppering hösten 1917.

Skyddskåreerna och bristen på allmän ordning

Då samhällsfreden var hotad, då liv och egendom stod på spel började de borgerligt tänkande ställa upp egna skyddstrupper. Den ryska sol-

datesken ("soldatpack") sågs som det mest akuta hotet mot den allmänna ordningen, men skydd behövdes också, insåg man snart, mot laglösa inhemska orosstiftare. Och aktivisternas gamla tanke på en väpnad självständighetskamp glömdes inte heller bort.

Skyddskåreerna bestod av frivilliga, men uppställdes ibland på kommunens försorg. Deras uppgift blev att upprätthålla samhällsfreden, medlemmarna skulle få militär utbildning, men verksamheten var till en början rätt ineffektiv. Det fattades både vapen och yrkeskunniga utbildare. I brist på gevär övade man sig med höstörar.

Eftersom dessa kårer skulle skydda alla mot våld och övergrepp ville man rekrytera medlemmar ur alla samhällsklasser och i viss mån lyckades man med det. Men hösten 1917 hade de röda garderna redan fått en klar målsättning och den politiska vänstern förbjöd följaktligen sina

anhängare att ansluta sig till skyddskåreerna. De röda garderna ville ha revolution och skyddskåreerna blev i deras ögon ett hinder på vägen. Två beväpnade garden med konträrt motsatta syften stod nu mot varandra.

På skyddskårs-håll ville man få till stånd en riksomfattande organisation, vilket visade sig vara mycket svårt eftersom man inte kunde organisera verksamheten öppet inför ögonen på rödgardister och ryska soldater. Följaktligen befann sig skyddskåreerna ännu under novemberstrejken i ett klart underläge och vågade i allmänhet inte ingripa mot rödgardisternas framfart.

I viss mån lättade läget mot slutet av året då ett antal jägare anlände från Tyskland just för att utbilda skyddskårister. Från Tyskland kom också några fartyg med vapenlast, bl.a. ss. Equity och ubåten UC-57. Tack vare denna hjälp effektiviserades utbildningen framför allt i Österbotten, Savolax och Karelen, medan de stora industriorterna i södra Finland förblev i de rödas fasta grepp. På borgerligt håll hade man tänkt sig att redan tidigt på hösten 1917 sätta i gång en aktion för att driva bort de ryska trupperna. Detta skulle ske i samverkan mellan jägare och skyddskårister.

De borgerliga insåg emellertid snart att detta hade varit en omöjlighet - antalet ryska soldater var alltför stort och därför måste man

invänta en lägligare tidpunkt. Men att bestämma den tidpunkten var inte lätt i ett läge där en stor del av folket hade tagit de revolutionära soldaternas parti.

Mot slutet av året

aktualiserades tanken på en egen finsk armé. Även i lantdagen debatterades frågan utan att enighet uppnåddes. Den politiska vänstern hade fått sin egen armé i form av de röda garderna och ville inte ställa styrkor som skulle ha blivit en motvikt till dessa garden till senatens förfogande. Följden var att lantdagen inte fattade något beslut

alls. Avsaknaden av ordningsmakt ledde bl.a. till att livsmedel stals och rövades i ökande utsträckning. I december rånades affärerna i Åbo centrum systematiskt. Kraven på att senaten skulle återställa ordningen i landet blev allt högljuddare, men senaten tvekade av rädsla för den ryska militärmakten.

■ På sommaren och hösten 1917 grundades frivilliga skyddskårer runtom i landet. För det mesta måste de verka i hemlighet för rysk militär och egna revolutionärer. Bilden visar skyddskårister i Lampis i december 1917.

De första skyddstrupperna ställdes upp sommaren 1917 och fick i vilseledande syfte beteckningar som "brandkår" eller "gymnastikförening", men ganska snart slog namnet "skyddskår" igenom i överensstämmelse med den uppgift de hade fått.

Mordet på Alfred Kordelin

Från och med marsrevolutionen 1917 gjorde de ryska soldaterna sig skyldiga till ett antal mord. De bakomliggande orsakerna hade både politiska och ekonomiska motiv. En stor del av blodsdåden berodde på den tilltagande disciplinlösheten. Tidningarna skrev dagligen om rysarnas våldsdåd, som blev allt vanligare under våren och sommaren.

Mordet på Alfred Kordelin väckte dock förfäran över hela landet. Han var en framgångsrik affärsman, ägde flera gårdar, var huvudägare i olika industriföretag och hade bl.a. låtit bygga Gullranda i Nådendal. Vägleda av rödgardister trängde ryska soldater in i Kordelins gård i Mommila i Lampis. Det var fråga om ett rent plundringståg, som svepskäl angavs att vapen skulle ha lagrats i byggnaderna.

Denna dag, den 7 november, var Kordelin i färd med att fira sin födelsedag i en krets av inbjudna gäster. Soldaterna tvingade honom och gästerna att följa med och då sällskapet hade kommit till Hausjärvi sköts Kordelin. Gästerna, däribland Risto Ryti med fru, undkom med livet i behåll. Han hade varit Kordelins jurist och skulle sedermera bli landets president. Några skyddskårier hade skyndat till hjälp och tre av dem stupade i skottlossningen.

■ Mordet på lantbruksrådet Alfred Kordelin den 7 november 1917 var ett förebud om kommande händelser. Bysten av Kordelin avtäcktes i Raumo år 1947. Skulptör är Mauno Oittinen.

Tack vare sitt testamente blev Kordelin känd som en stor mecenat och med hans medel grundades bl.a. Kordelins stiftelse för befrämjande av finsk vetenskap, litteratur och konst.

ALFRED KORDELININ
YLEINEN EDISTYS-
JA SIVISTYSAHASTO

Till Finlands Folk.

Vid Finlands Lantdags sammanträde denna dag har Finlands Senat genom sin ordförande till Lantdagen överlämnat bl. a. förslag till ny regeringsform för Finland. Senatens ordförande har därvid å Senatens vägnar uttalat:

Finlands Lantdag har den 15 sistlidne november i stöd av § 38 i Regeringsformen förklarat sig innehava högsta makten ävensom sedermera för landet tillsatt en regering, vilken till sin främsta uppgift gjort förverkligandet och trygghandet av Finlands statliga självständighet. Härigenom har Finlands folk tagit sitt öde i egna händer, och de närvarande förhållandena både berättiga och förplikta detsamma därtill. Finlands folk är djupt medvetet om, att det kan fylla sin nationella och allmänmänniska uppgift endast som ett fullkomligt fritt folk. Vår sekelgamla frihetsslängtan bör nu uppfyllas: Finlands folk bör träda i ledet bland världens övriga folk som en oavhängig nation.

Jämte det Regeringen här velat bringa detta uttalande alla Finlands medborgare till kännedom, vänder sig Regeringen såväl till enskilda medborgare som myndigheter med en allvarlig uppmaning, att var i sin stad med orubbligt iakttagande av laglig ordning och med uppfyllande av sin fosterländska plikt ville efter måttet av sina krafter bidra till ernåendet av det, som utgör vårt folks gemensamma slutmål i denna tid, vilken är betydelsefullare och mer avgörande än allt vad Finlands folk härintills genomlevat. Helsingfors, den 4 december 1917.

Finlands Senat:

P. S. Hänninen

Ryöstö Hallio

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

E. L. L.

J. L. L.

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Alfred Kordelin

Finland blir självständigt

Mitt under de jäsande oroligheter-
na gällde det för senaten att ta ställ-
ning till landets politiska framtid.
Efter bolsjevikrevolutionen i no-
vember bröts de politiska förbindel-
sorna med Ryssland. Senaten såg i
Lenins regering snarast ett rövar-
pack och erkände inte dess auktori-

■ I november 1917 bildades P.E. Svinhufvuds senat som baserade sig på en majoritet i lantdagen. Den nya senatens främsta uppgift blev att utropa självständigheten. Här ses senaten församlad till session, fr. v Eero Pehkonen, Juhani Arajärvi, Arthur Castrén, Jalmar Castrén, E.N. Setälä, P.E. Svinhufvud, Kyösti Kallio, Onni Talas, Heikki Renvall, Alexander Frey och O.W. Louhivuori.

tet i Finland. I november deklarerade även lantdagen att den övertog de maktbefogenheter som tillkommit kejsaren och därpå interimsregeringen och utropade sig därmed själv till innehavare den högsta makten.

I slutet av november bildades en ny senat baserad på en majoritet i lantdagen. Ordförande blev P.E. Svinhufvud. Denna senat såg som

sin främsta uppgift att förklara Finland självständigt. Kuppen i Petrograd och anarkin i hemlandet ledde till att alla borgerliga partier tog ställning för självständigheten. Tidigare hade man på en del håll förhållit sig ganska reserverad till tanken.

Den 4 december 1917 avgav senaten en proposition i vilken Finland förklarades självständigt och den 6 december antog lantdagen propositionen.

I enlighet med denna deklaration var Finland hädanefter en oavhängig republik.

Det rådde emellertid inte enighet i lantdagen ty propositionen

godkändes först efter omröstning med siffrorna 100-88. Vänstern, som blev i minoritet, hade velat förhandla med bolsjevikregeringen om självständigheten.

I praktiken ledde emellertid lantdagens votum till så gott som ingenting. Den ryska militären blev kvar i landet och betedde sig fortfarande som herre i huset. Senaten förfogade inte över någon ordningsmakt och av denna orsak fortgick oroligheterna. De röda garderna blev allt fräckare. I början av januari ockuperade röda gardet i Helsingfors den forna generalguvernörens residens vid Södra esplanaden, körde iväg den där inhysta socialstyrelsen och inrättade sitt högkvarter i byggnaden.

I december vände sig senaten till utländska makter med begäran om erkännande av landets självständighet. Begäran ställdes även till Tyskland. Just då förde emellertid tyskarna fredsunderhandlingar i Brest-Litovsk (nuvarande Brest i Vitryssland) med Lenins regering. I enlighet med tyskarnas råd vände sig senaten i slutet av december till rådsregeringen med samma begäran. Senaten kände sig med andra ord tvungen att nu ta direkt kontakt med dem som alldeles nyligen hade utmålats som "rövarpack".

Svinhufvud själv reste till Petrograd och på årets sista dag fick han av Lenin höra att dennes regering

erkänt Finland som självständig stat.

Senare forskning har emellertid visat att Lenin ingalunda ville se ett självständigt Finland, ty vid samma tidpunkt rådgjorde han med ledande rödgardister om hur revolutionen skulle utsträckas även till Finland. På Svinhufvuds framställning svarade han ja i den fasta övertygelsen att Finland mycket snart skulle

inom landet. De ryska trupperna blev kvar och hotet från de röda garderna hade inte minskat på något sätt.

Stora förväntningar ställdes nu på senaten: Den skulle återställa den allmänna ordningen och driva ut de främmande trupperna. Med andra ord skulle Finland efter sin oavhängighetsförklaring också bli en fri nation.

återförenas med Ryssland.

Finland erkändes som oberoende stat av Sverige, Tyskland, Frankrike, Norge, Danmark, Österrike-Ungern och Spanien. Storbritannien och Förenta staterna föredrog att avvakta den politiska utvecklingen.

Trots bolsjevikregeringens erkännande förändrades inte läget

■ I och med självständighetsförklaringen restes kravet på en egen armé för landet, ett krav som också fick mothugg. Det socialdemokratiska ungdomsförbundet demonstrerar på den nuvarande Domkyrkans trappa. Texterna på plakaten lyder i översättning: "Ner med de blodtörstiga borgarna!" och "Vi säger nej till kasernfostran!"

Konfrontationen trappas upp

I januari 1918 vidtog senaten åtgärder för att dämpa den inre oron. Den begärde fullmakter av lantdagarna för att ställa upp "en stark ordningsmakt". Den 12 januari beviljades fullmakterna som innebar att en ny ordningsmakt, dvs. polis och

■ Redan på 1500-talet hade Finland haft ett eget lejonvapen och i början av 1900-talet diskuterades ivrigt hur den kommande finska flaggan skulle se ut. Skulle det bli en röd lejonflagga med det gamla vapnet som förebild eller en blåvit korsflagga? I december 1917 bestämde sig senaten för lejonflaggan. Den blev emellertid kortvarig ty efter frihetskriget ville man inte i riksembetet ha med den röda färgen som de upproriska hade använt. Tavlån är målad av Ragnhild Sellén år 1906.

armé organiserades och underställdes senaten.

Som en följd av detta beslut påbörjades i Jalasjärvi utbildningen av en militärt skolad polisenhet som fick namnet Republiken Finlands skyddsvakt.

Samtidigt försökte senaten få hem jägarna från Libau. Det var emellertid inte lätt, tyskarna förde fredsunderhandlingar med bolsjevikerna och ville inte provocera dem genom att sända jägarna till Finland. Jägarna skulle ha behövts för att få bort den ryska soldatesken.

I de röda gardena följde man noga med vad senaten företog sig. På det hållet ville man slå till innan senaten hunnit organisera och utbilda sitt folk och framförallt innan jägarna återvände. Därför gällde det för de röda att handla snabbt om målet - revolution - skulle uppnås. Parollerna från Petrograd gick i samma riktning.

De röda ledarna hade ett starkt grepp om det socialdemokratiska partiet. I partiet fanns visserligen många som motsatte sig en väpnad kupp, men ytterlighetsmännen fick övertaget. Den 24 januari gav så partiledningen order om att de sista förberedelserna skulle vidtas: Kuppen stod för dörren.

Den ryska militären hade redan tidigare utsett en "områdeskommitté för Finland" och denna hade den 7 december fått fullmakt av sin

regering att föra dess talan i Finland. Under januari månad hade kommittén aktivt förberett de ryska trupperna för det kommande kriget.

Allt detta ledde till att senaten råkade i ett så svårt läge att dess ordförande Svinhufvud den 16 januari utnämnde general Mannerheim till överbefälhavare för regeringens trupper. Dessa trupper existerade visserligen ännu inte, utan Mannerheim fick i uppdrag att ställa upp dem.

Mannerheim och hans närmaste män begav sig omedelbart till Vasa. Frihetskampen skulle nämligen börja i Sydösterbotten, närmast därför att skyddskårerna var relativt starka i den landsändan och de ryska garnisonerna inte lika stora som i och kring städerna i södra Finland.

Även en del av senatorerna begav sig till Vasa för den händelse att revolution skulle bryta ut i Helsingfors.

I Vasa drog Mannerheim upp planer för uppställandet av en värvad armé väl vetande att det skulle ta månader innan en sådan armé stod kampberedd. Så mycken tid fanns inte att tillgå och i själ-

va verket tog tiden snabbt slut. Rödgardisterna hade ju fått "mobiliseringsorder" den 24 januari och detta tolkades alldeles riktigt som ett första steg mot ett maktövertagande.

Eftersom senaten inte hade andra trupper till sitt förfogande utsågs skyddskårerna den 25 januari till regeringstrupper. Med dessas hjälp skulle en kupp avvärras och de

ryska trupperna fördrivas. Ett antal svenska och även danska frivilliga ställde sig under Mannerheims befäl.

Den lagliga regeringens trupper kallades vita. De röda, som stöddes av det ryska revolutionsgardet, planerade att fälla de vita. På detta sätt ställdes dessa två styrkor mot varandra i ett läge då öppet uppror hotade landet

■ Eftersom läget i Helsingfors i januari 1918 blev mycket oroligt begav sig fyra senatorer till Vasa för att därifrån sköta landets affärer. Till dem anslöt sig i mars ytterligare två senatorer som hade flytt från Helsingfors och via Tyskland tagit sig till Vasa. På bilden fr. v Eero Pehkonen, Juhani Arajärvi, Jalmar Castrén, P.E. Svinhufvud, Heikki Renvall och Alexander Frey.

■ I Vindala öppnades den 28 december 1917 en krigsskola under ledning av generalmajor Paul von Gerich och 14 jägare. Kurserna varade endast i tre veckor och i dem utbildades ett par hundra skyddskårister till blivande underbefäl. Detta märke bars av deltagarna efter avslutad kurs.

Orsakerna till konflikten

Då jägarrörelsen kom till hade förberedelserna för frihetskampen redan börjat. Man hade insett att Finland kunde bli fritt endast om rysarna drevs ur landet. Detta förblev grundtanken även då förhållande-

na förändrades. Efter kejsardömet fall och novemberrevolutionen uppträdde de ryska trupperna allt mer hänsynslöst, vilket övertygade alla och envar om hur nödvändigt det var att få dem ur landet.

Under året 1917 utbreddes sig emellertid även den revolutionära stämningen. Detta har förklarats

konfrontationen stod för dörren, hade större delen av dessa missförhållanden åtgärdats eller också låg en lösning i sikte. De nya arbetstidslagarna hade stadfäst i november liksom också en ny kommunallag som baserade sig på allmän och lika rösträtt. Senaten hade avgett en proposition om

makten till vilket pris som helst. Av socialisterna i Tyskland hade de övertagit den marxistiska läran, enligt vilken proletariatet, dvs. arbetarklassen, i väpnad kamp skulle krossa den rådande maktstrukturen och upprätta proletariatets diktatur. Det var samma lära som Lenin predikade.

De röda ledarna hade starkt

Det var säkert få, förutom ledarna, som insåg att de röda gardena slog in på en väg som ledde till uppror mot den lagliga makten. Dessutom var denna kupp riktad mot en regering med stöd i en folkrepresentation som valts på det mest demokratiska sätt den dåtida världen kände till.

■ Den lagliga regeringens armé hade stor brist på vapen då striderna började. Avväpnandet av den ryska militären i Österbotten och Karelen gav dock ett betydande tillskott som man ser av bilden från Vasa, där skyddskårister poserar bakom erövrade ryska maskingevär.

med torparnas svåra ställning, med fabriksarbetarnas långa arbetsdagar, med orättvisorna i den kommunala vallagen och med bristen på livsmedel. Dessa missförhållanden väntade på sin lösning, då marsrevolutionen bröt ut i Ryssland.

Men i januari 1918, då den slutliga

torparnas frigörelse. Bristen på livsmedel gick däremot inte att avhjälpa eftersom transporterna av spannmål från Ryssland hade upphört. Även den inhemska skörden hade reducerats som en följd av vårens omfattande strejker.

Den verkliga drivfjädern var de röda ledarnas föresats att gripa

stödet bland industriarbetarna. Utan tvivel trodde de flesta att proletariatet med väpnat våld skulle erövra makten och borgarna bli rättslösa medborgare. Med ett tag skulle alla samhällsproblem bli lösta. Så förklarades situationen både av de hemmavarande röda ledarna och av hitresta agitatorer.

■ Vörs garde blev en av frihetskrigets legendariska trupper. Gardet bestod av frivilliga som hade gått igenom Vörs krigsskola i januari 1918 och det kämpade som en enhet ända fram till erövringen av Tammerfors. Namnen på de slagfält där gardet kämpat finns insydda i dess fana.

Mot öppet krig

Den 27 januari 1918 var en söndag. Natten mot måndagen gick både röda gardet och regeringstrupperna till aktion. Det skedde å ena sidan i Helsingfors och på andra orter i södra Finland, å andra sidan i Syd-österbotten. De olika röda gardena hade sammanförts till en truppenhet- Finlands röda garde. Till dess befälhavare utsågs redaktör Eero Haapalainen. På natten tände rödgardisterna en röd lykta i tornet på Folkets hus i Helsingfors - det var signalen att revolutionen hade börjat. Alla ämbetsverk och andra statliga inrättningar besattes av de upproriska. Senatens ledamöter skulle arresteras så fort de påträffades.

Till upprorsregering utsågs den s.k. folkdelegationen under ledning av Kullervo Manner, lantlagsman och tidigare talman. De största städerna i södra Finland, dvs. Helsingfors, Viborg, Åbo och Tammerfors, kom under de rödas väld. I var och en av dem fanns en stor rysk garnison och välorganiserade rödgardister.

Redan innan något hände i Österbotten hade det utkämpats strider i Karelen. Det fanns små ryska garnisoner i Sordavala, Joensuu, S:t Andree och i Vuoksenniska och de hade sträckt vapen för skyddsskärernas dagarna mellan den 23 och 26 januari.

Finlands Senat

har vid föredragning från ekonomidepartementets kansli utfärdat följande upprop:

Till Finlands folk och samtliga myndigheter.

I den stund, då Finland efter en lång, svår kamp såsom oavhängig och av utländska makter erkänd stat inträtt i de fria nationernas led har denna Finlands nyss förvärvat självständighet genom ett omfattande försök till högföräderi utsatts för den mest hotande fara.

De anarkistiga element, som redan länge varit i hemlig verksamhet hava i dåraktig brottslighet ansett tidpunkten lämplig för att med vapen i hand resa sig mot den lagliga samhällsordningen och mot folkrepresentationen, såsom innehavaren av högsta makten.

I Helsingfors stad har det socialdemokratiska partiets ledning med tillhjälp av anarkistiga rödgardistorganisationer skridit till de mest brottsliga åtgärder. Med väpnat våld har man förhindrat Finlands Lantdags och den av Lantdagen tillsatta regeringens verksamhet. En våldsam statskupp har igångsatts. Nationens självbestämningsrätt hotas med tillintetgörelse. Detta dåd utföres med bistånd av den i landet förlagda ryska militären. Oaktat sina upprepade löften att lämna landet samt att icke inblanda sig i Finlands angelägenheter, har denna disciplinslösa soldatesk tvärtom begått Finlands självständighet djupt kränkande brottsliga handlingar.

Vårt folks liv är hotat. Vår framtid som nation är i fara.

Enligt beslut av Finlands Senat hava undertecknade senatsledamöter tagit sitt säte i Vasa stad för att upprätthålla regeringsmakten. Då vi vidtaga med handhavandet av detta svåra värv, uppfordra härmed alla landets tjänstemän, myndigheter och medborgare att underordna sig den hit överflyttade Senaten som landets lagliga, av lantdagen tillsatta och befullmäktigade samt införa den samma ansvariga regering.

Högsta överbefälet över Finlands samtliga försvarsstyrkor har Senaten redan i Helsingfors anförtrott åt Generalen Gustaf Mannerheim. Hans befallningar och förordningar böra av alla tjänstemän och medborgare ovillkorligen och ofördröjligen åtlydas, så länge militära operationer fortgå.

De medborgerliga skyddsskärerna, som inom några dagar, livade av upphöjd fosterländsk anda, rensat en stor del av landet från rysk militär, hava till uppgift att slutligen befästa vårt folks frihet, att skydda hemmens frid samt att återställa den lagliga ordningen och Lantdagens rätt.

Vi anbefalla härmed alla myndigheter att understöda och bistå dessa organisationer och vi uppmana alla medborgare, som älska sitt fosterland och dess frihet, att göra allt vad i deras förmåga står för att underlätta arbetet för skyddsskärerna, detta vårt frivilliga, nationella försvarsväsende.

Alla väpnade organisationer, som icke obetingat underkasta sig Överbefälhavarens befallningar, förbjudas. Varje försök till väpnat motstånd mot de landets regering underlydande skyddsskärerna och till försvarsväsendet hörande personer betraktas som landsförräderi och kommer att undertryckas såsom brott mot landets krigsmakt under krigstid.

Jämte det Regeringen härmed kallar alla Finlands medborgare till ädel, uppoffrande kamp för vårt lands folks frihet, tillförsäkrar den varje laglydig medborgare, utan avseende å stånd eller parti, lagens fulla skydd.

Vasa, den 1 februari 1918.

Finlands Senat:

HEIKKI RENVALL.
ALEXANDER FREY.

JUHANI ARAJÄRVI.
E.Y. PEHKONEN

H.J. Boström

Lenin hade för sin del sänt röda gardet en tåglast vapen, vilken kom fram den 27 januari. Den 22 januari hade krigsministern Nikolaj Podvojskij gett de ryska soldaterna order om att "avväpna de vita gardena" och det högsta befälet i Finland hade gett motsvarande order. De upproriska fick alltså kraftfullt stöd utifrån. I Österbotten flyttade

Först avväpnades ryssarna i Lapo och Seinäjoki. Snart kapitulerade de övriga garnisonerna i Sydösterbotten och överlämnade sina vapen till regeringstrupperna.

I ett upprop i pressen fastslog senaten att en del av landets medborgare hade eggats att med stöd av främmande bajonetter resa sig mot lantdagen och mot den av lantda-

Mannerheim först sitt högkvarter från Vasa till Ylihärmä och gav order om att avväpningen av de ryska garnisonerna skulle inledas natten mot måndagen den 28 januari, dvs. samma natt som röda gardet slog till i söder.

■ Deltagare i frihetskriget, på väg till fronten, har samlats vid Kuopio lyceum och avlägger trohetsed till den lagliga regeringen.

gen utsedda regeringen. Enligt senatens uppfattning var det nu fråga om en kamp för fosterlandets frihet mot landsförrädare.

Fronten mellan regeringstrupperna och de röda gick från en

punkt på den österbottniska kusten norrom Björneborg över Ruovesi, Filpula, Jämsä, Mäntyharju, Joutse-
no och S:t Andree fram till Ladoga.

De av ryssarna och rödgardisterna besatta orterna föll inom några dagar. Uleåborg intogs den 3 februari, Torneå den 6, Kuopio den 8 och slutligen Varkaus den 21 februari. Det var många unga män som begav sig från det ockuperade södra Finland mot norr för att ansluta sig till regeringens armé. Många kom fram men många blev också på vägen.

Ett av dessa utbrytningsförsök fick ödesdigra följder, först och främst för deltagarna själva men även för den fortsatta krigsföringen.

Över hundra unga män hade gett sig av från Tammerfors mot norr, men i Suinula i Kangasala blev de omringade av rödgardister. De kringrända hade nästan inga vapen alls och ansåg det bäst att ge sig. Ett skriftligt avtal gjordes upp enligt vilket fångarna inte behövde frukta för sitt liv. Men under tiden hade ryska soldater kommit till platsen och knappt hade avtalet undertecknats förrän ryssar och rödgardister öppnade eld mot fångarna. Sjutton av dem sköts ner.

Denna massaker väckte oerhörd förbittring bland skyddskåristerna i hela den vita armén. Andra liknande händelser ledde till att även regeringstrupperna började tillämpa

hårda tag mot de röda. Förbittringen tilltog på grund av underrättelser om mord på civilister, bl.a. mördades några lantdagsledamöter.

Alla senatorer stod på rödgardisternas häktningslistor. Fastän en del av senatorerna hade blivit kvar i huvudstaden och på andra håll i södra Finland, lyckades de gömma sig så väl att inte en enda av dem blev gripen. Senatens ordförande Svinhufvud och senator Jalmar Castrén flydde från Helsingfors ombord på den ryska isbrytaren Volynets. Den hade nämligen kapats av skyddskårister och stävade sedan till Tallinn som då var ockuperat av tyskarna.

Ämbetsverk och inrättningar hade ju övertagits av de röda, men största delen av tjänstemännen vägrade arbeta för den röda regeringens räkning och förvaltningen fungerade därför inte normalt. Detta gällde även Finlands Bank och dess sedeltryckeri.

Det röda gardet lät då trycka egna sedlar i tryckeriet. Efter att upproret hade kvästs blev sedlarna ogiltiga.

Krigets förlopp

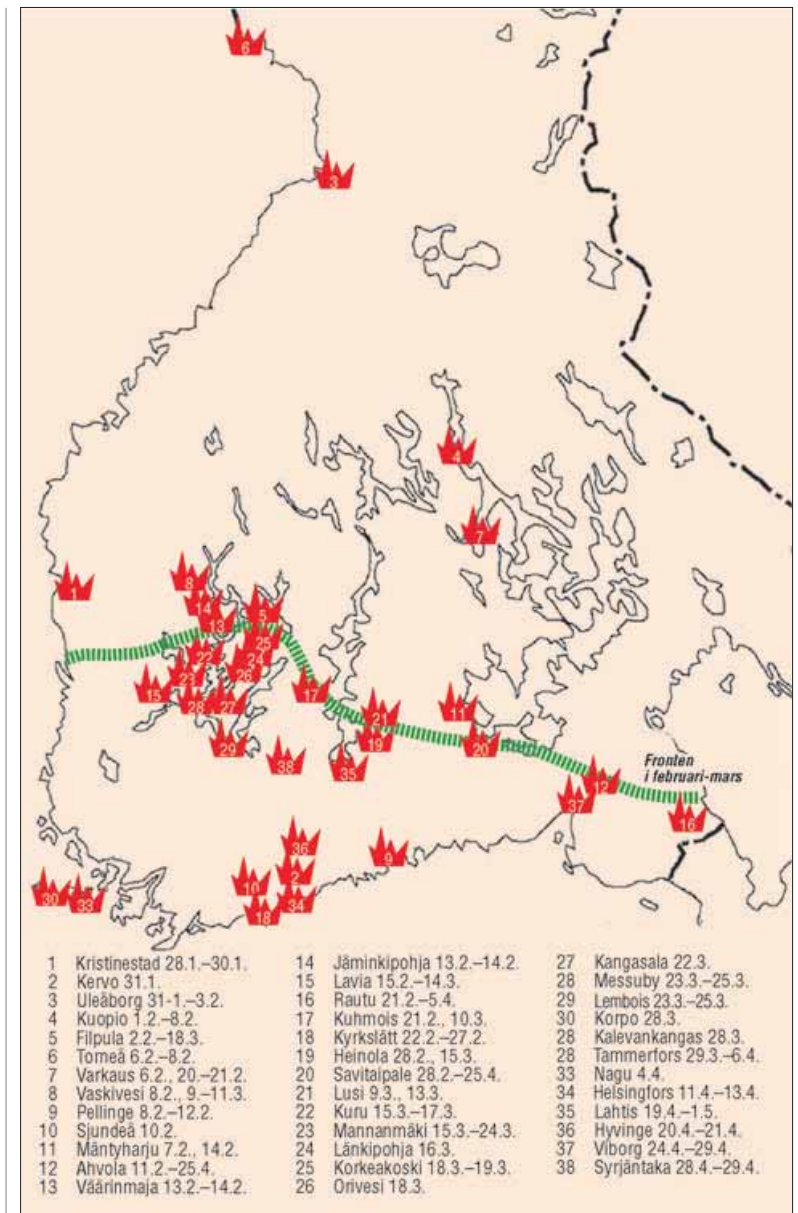
Efter att striderna inletts försökte de röda bryta regeringstruppernas försvarslinje vid banan från Tammerfors mot Österbotten. Deras egentliga offensiv började den 21 februari. Även ryska trupper deltog i operationen, som hade planerats av överste Nikolaj Svetjnikoff. Han fungerade som rådgivare för röda gardets chef. Fronten stabiliserades till en början i höjd med Filpula.

De röda lyckades inte bryta de vitas motstånd överhuvudtaget. Hårda strider utkämpades dessutom i Ruovesi, Satakunda och Karelen, där fronten löpte söder om Vuoksen. Häftiga strider ägde även rum i Mäntyharju i Savolax.

De revolutionära trupperna

■ Den unge jägarkaptenen Aarne Sihvo ledde striderna på den karelska fronten. Tavlän är målrad av Aarno Karimo 1918.

■ Frihetskriget inleddes med avvärjandet av de ryska garnisonerna i Syd-österbotten. Fronten kom sedan att löpa från en punkt norr om Björneborg över Filpula till Päijänne och vidare norr om Villmanstrand genom Vuoksen-dalen till Ladoga. I början av april erövrades Tammerfors av de vita och i mitten av månaden intogs Helsingfors och Lahtis av tyska trupper som landstigit i Hangö respektive Lovisa. Viborg föll i slutet av april. På kartan är de viktigaste slagfälten utmärkta.

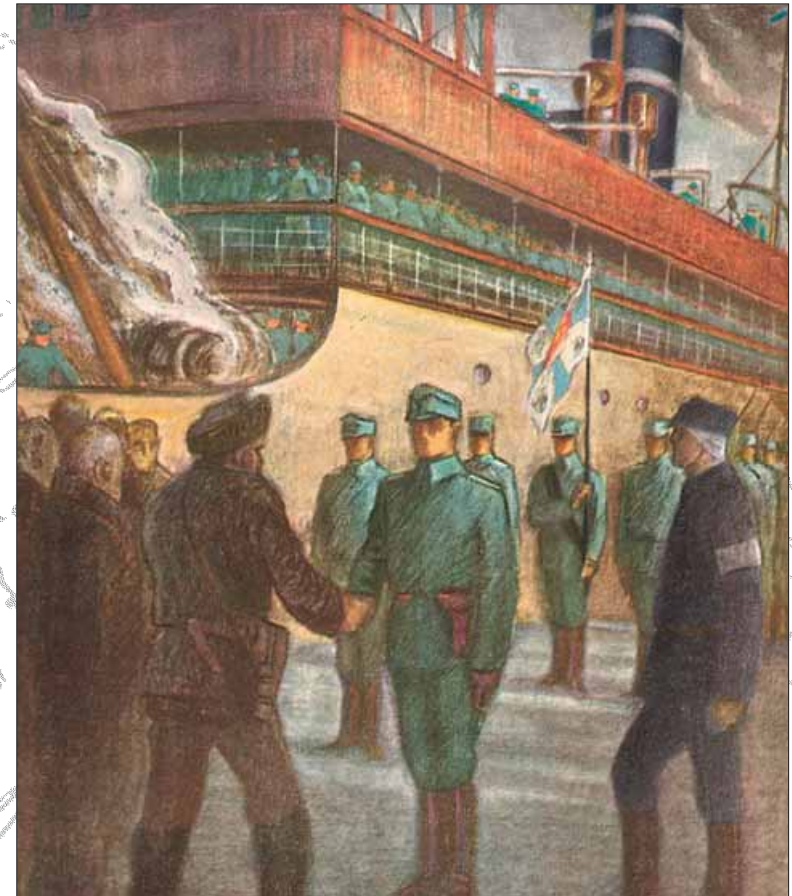
■ För försvaret behövdes skolning för de olika vapengrenarna. I februari 1918 förlades utbildningen av artillerister till Jakobstad. Som instruktörer verkade jägare som hade fått artilleristskolning i Tyskland. Efter utbildning i expressfart skickades artilleristerna till fronten.

■ Lappo skyddsskår samlad för mönstring före avfärden till fronten.

■ Jägarnas huvudtrupp anlände sjövägen till Vasa den 25 februari 1918. Tavlan "Jägarnas återkomst" har målats av Aarno Karimo.

■ Regerings-trupperna internerade eller tog till fånga ca 6500 ryska soldater. Här ses en del av garnisonen i Vasa på kaserngården efter avväpningen.

■ Det blev ombytta roller. Finländarna började utöva husbondsfasoner och de ryska fångarna sattes i arbete. Ryska fångar i Torneå skottar snö under bevakning i februari 1918.

■ Obekanta rödgardister med sina ryska gevär. Rödgardisternas kännetecken var först ett rött band i mössan, men då det lätt drog fiendens uppmärksamhet till sig flyttades det och fästes på ärmen.

■ I början av kriget utkämpades de hårdaste striderna i trakterna kring Filpula och Ruovesi. De rödas avsikt var att bryta det vita försvaret. På bilden en röd maskingevärstställning i Ruovesi.

■ Redan sommaren 1917 hade väpnade röda garden bildats på olika håll i landet. I januari 1918 sammanfördes de under ett gemensamt befäl till en revolutionsarmé. I huvudsak fick de sina vapen av ryska soldater. På bilden ledarna för gardet i Mäntsälä vintern 1918.

■ General Mannerheim förbjöd kvinnor att delta i striderna. Däremot förekom det på den röda sidan stridande trupper bestående av kvinnor. På bilden kvinnliga rödgardister från Trängsund nära Viborg.

■ Rödgardister från Petrograd inför avfärden till Finland 1918.

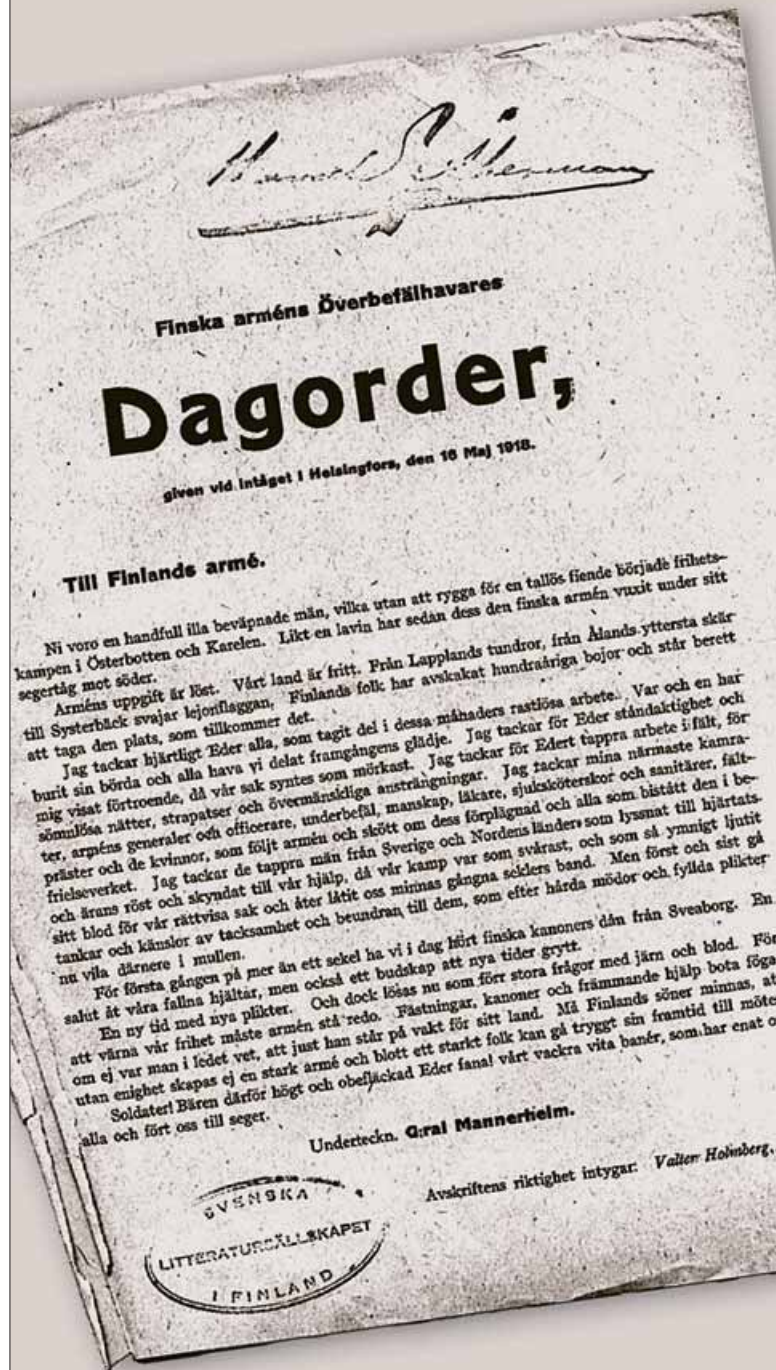

kompletterades genom tvångsvärving. Som lockbete utlovades sold och annonser lockade ryska soldater att ansluta sig till rödgardisterna.

På den vita sidan tydde man sig först till värving men då den inte gav tillräckliga resultat började man tillämpa den gamla värnpliktslagen från 1800-talet. I de delar av landet som stod under senatens kontroll anordnades uppbud och av de värnpliktiga trupperna bildades sedan jägartrupper under jägarbefäl.

När ryssarnas och de röda gardenas anfall hade avvärjts bl.a. i Filpula i februari, inledde Mannerheim i mitten av mars i sin tur en offensiv med den röda bastionen Tammerfors som mål. Hårda strider utkämpades bl.a. i Länkipohja, Orivesi och Lembois. Den omfattande operationen ledde till att Tammerfors intogs den 6 april.

Under tiden hade Tyskland och Ryssland slutit fred i Brest-Litovsk, i vilken bl.a. stipulerades att ryssarna skulle utrymma Finland. På grund av fredsfördraget kunde reguljära ryska trupper inte delta i kriget i Finland. Frivilliga kunde dock göra det och självaste Lenin slog fast att fördraget inte förbjöd vapenleveranser till Finland. Trots allt fortsatte reguljära ryska trupper att ingri-

pa i strider på olika håll i landet och särskilt närmare östgränsen. Den mest kända sammandrabbningen mellan armén och ryssarna ägde rum i Rautus i april och slutade med ryskt nederlag.

Redan i februari hade de ryska trupperna fått order om att transportera bort all militär egendom från Finland, först till Viborg och sedan vidare till Ryssland. En stor del av egendomen var emellertid så beskaffad, att den inte kunde föras bort. Denna egendom skulle, beslöt bolsjevikregeringen, överlåtas till den röda regeringen i Helsingfors, dvs. till folkdelegationen eller direkt till röda gardet.

Senatens ordförande Svinhuvud hade lyckats fly med en kapad isbrytare till Tallinn och via Berlin och Sverige tog han sig till Vasa. Medan han uppehöll sig i Berlin anhöll han om tysk hjälp i kampen mot de röda. Tyskarna biföll hans begäran och den s.k. Östersjödivisionen under greve Rüdiger von der Goltz' befäl landsteg i Hangö den 3 april. En mindre trupp kom via Estland till Lovisa den 7 april, under befäl av Otto von Brandenstein. Ursprungligen hade man tänkt sig Kotka, men det starka ryssbemannade fortet Rankö tving-

ade tyskarna att vända mot Lovisa.

Tyskarna avancerade från Hangö utmed järnvägen till Helsingfors som befriades den 12 april med bistånd av den underjordiska skyddskåren.

Tyskarna befriade även Riihimäki och Tavastehus.

Den tyska avdelningen i Lovisa avancerade till Lahtis som intogs den 20 april. Där fick tyskarna kontakt med vita trupper under befäl av Hans Kalm. Dessa trupper kom norrifrån och hade ryckt fram utmed västra stranden av Päijänne.

De röda trupper som befann sig i västra delen av landet hade följaktligen blivit avskurna. Förbindelserna österut var brutna. Massvis av rödgardister kapitulerade i trakten kring Lahtis.

Även på Åland och i Åbolands skärgård förekom det strider, där Skärgårdens frikår, grundad på Iniö, och Nystadskåren var inblandade. Svenskarna ville besätta Åland, men då tyskarna landsatte trupper måste de lämna ögruppen. Den sydvästra skärgården rensades från rödgardister och ryssar och Åbo intogs av de vita den 13 april. Av övriga frikårer i södra Finland kan nämnas Pellingekåren grundad i Sibbo, Sigurdskåren och Svidjakåren från Västra Nyland.

Krigets sista stora slag utkämpades om Viborg och de vita ledda av Mannerheim intog Karelens huvudstad den 29 april.

Redan därförinnan hade de rödas ledare flytt till Ryssland. Det var också många män i ledet som undgick fångenskap genom att fly över gränsen.

Anförd av general Mannerheim höll den vita armén en stor segerparad i Helsingfors den 16 maj 1918.

Paraden var en symbolisk demonstration som både inåt och utåt visade att Finland nu var fritt. Självständighetsförklaringen i december 1917 hade blivit verklighet och friheten inlösts med tunga offer. De främmande trupperna hade drivits ur landet och på samma gång hade den bolsjevikiska statskuppen slagits ner.

Det var emellertid först i oktober 1920, i Dorpat, som fred slöts med Rådsryssland.

Kampen om Tammerfors

I mars beslöt överbefälhavaren att erövra de rödas viktigaste stad, Tammerfors, för att på det sättet nå ett avgörande i kriget. Under senare delen av mars gick de vita till attack från olika håll. Grupp Tavastland under överste Martin Wetzter stod på linjen Ruovesi-Filpula-Mänttä

På så sätt trängdes de röda in mot Tammerfors innan de vita gick till slutlig attack mot själva staden. Men i och med att de rödas huvudstyrkor retirerade från alla frontavsnitt mot Tammerfors kom de försvarende trupperna att bli relativt starka och de vitas första frontaltack mot staden misslyckades som en följd av detta.

Den 24 mars avskar Wilkmans

tillbaka de vita då dessa försökte tränga in i själva staden.

Under den s.k. blodiga skärtorsdagen den 28 mars utkämpades häftiga strider på Kalevaåsen. Här var det 2 jägarregementet och den av rikssvenska frivilliga sammansatta svenska brigaden som gick till attack. Båda förbanden led stora förluster i stupade och sårade.

De röda försökte undsätta Tam-

hade omkommit i ett attentat som var anstiftat av hans egna män. De flesta av de övriga ledarna hade i mörkret flytt över isarna. Omkring 11000 röda togs till fånga.

I striderna i och kring Tammerfors stupade omkring 600 vita, av de röda närmare 2000.

Regeringstrupperna fick ett stort krigsbyte men det avgörande var att de rödas starkaste fäste hade

■ Den vita armén tog omkring 11 000 fångar i Tammerfors. Här ses fångar utanför järnvägsstationen.

och anföll i sydlig riktning. Grupp Jämsä under överste Karl Wilkman (Wilkama) avancerade via Längelmävesi till Orivesi med målet att bryta de rödas förbindelser söderut. Grupp Satakunda under överste Ernst Linder framryckte till banan mellan Tammerfors och Björneborg.

trupper den sydgående banan vid Lembois. Därmed var Tammerfors inringat. Wetzters trupper avancerade utmed Näsijärvis östra strand och vidare utmed järnvägen och intog Messuby den 25 mars. De röda trupperna under befäl av metallarbetaren Hugo Salmela slog dock

■ Hämeensilta i Tammerfors efter striderna.

merfors från söder och angrep Lembois mellan den 30 mars och 3 april. Alla angrepp avväjdes.

Den 3 april gick Mannerheim till slutlig attack. Under förbittrade strider intogs staden gata för gata och den 6 april kapitulerade de sista röda förbanden på Pyynikkiåsen. Hugo Salmela, som lett försvaret,

fallit. Kriget och upproret hade kommit in i ett nytt skede.

Slaget om Tammerfors kom att bli den största militära operation som dittills hade ägt rum i Norden.

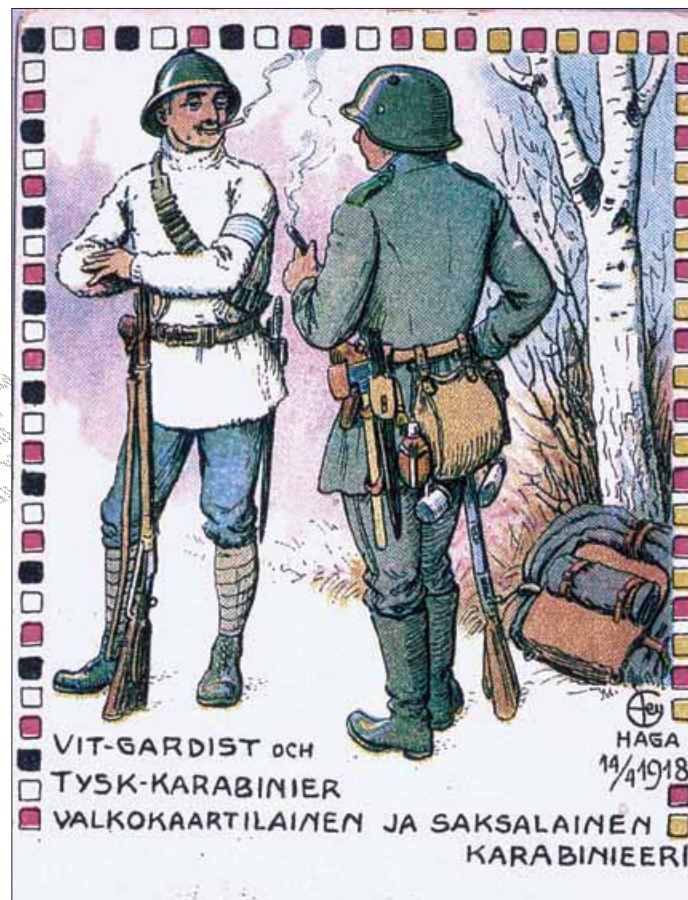

■ Helsingfors var en betydande hamn för den ryska örlogsflottan. Matroserna hörde till de mest radikala revolutionärerna. Även vintern 1918 övervintrade örlogsfartyg på Kronbergsfjärden men fartygen måste lämna finska vatten i april i enlighet med bestämmelserna i fredsfördraget mellan Ryssland och Tyskland.

■ Eftersom Tyskland hyste militärt intresse för Finland föll Svinhufvuds begäran om hjälp i god jord. Den tyska Östersjödivisionen sändes till Finland för att bistå regeringssidan. Divisionen landsteg i Hangö den 3 april 1918 och avancerade längs järnvägen ända till Helsingfors och Riihimäki.

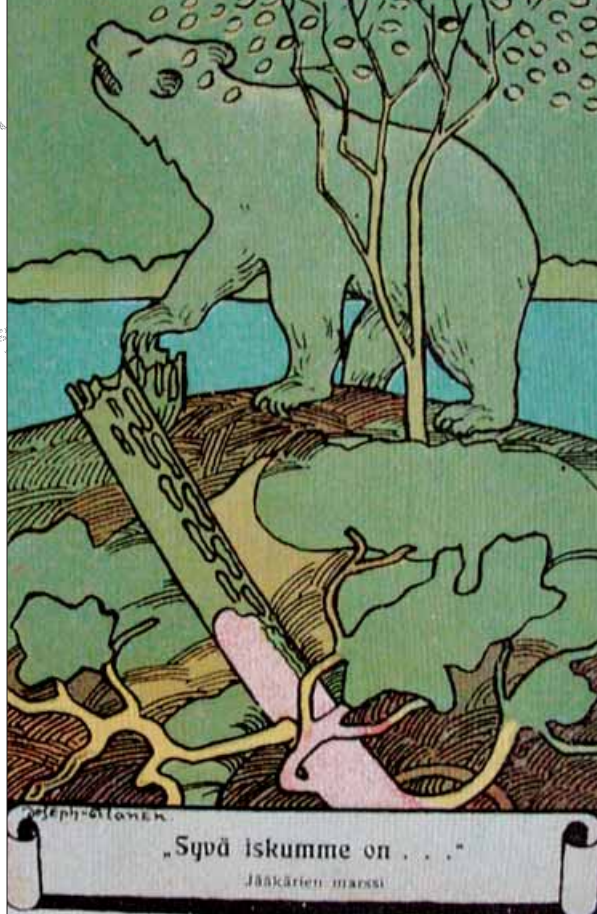
■ Birger Federleys bild av en vitgardist och en tysk karabinjär under striderna i Helsingfors i april 1918.

■ Den vita armén fick vapenhjälp från Tyskland. Här ses tyska flygmaskiner på stationen i S:t Andree i mars 1918.

■ Det finsk-tyska vapenbrödraskapet hyllades på många sätt. Teckningar av det här slaget var mycket vanliga sommaren 1918.

■ Slagkraft blev jägarnas kännetecken och symboliseras här av Joseph Alanens målning. Orden nertill ingår i Jägarmarschen.

■ I slutet av januari förlade Mannerheim sitt högkvarter till en tågvarn stående på Seinäjoki station. Där förblev högkvarteret till april då det flyttade till S:t Michel. Över Seinäjoki strömmade stora mängder manskap och materiel.

■ De vitas artilleri bestod nästan helt och hållet av krigsbyte taget av ryssarna. På bilden några artillerister och ett par pjäser i Jämsä den 3 april 1918.

■ Aarno Karimos målning i snödräkt.

■ I mitten av mars utkämpades en av krigets blodigaste strider i Länkipohja i Längelmäki. De vita segrade och på bilden ses stupade rödgardister. Då de vita hade intagit byn fick de höra om de grymheter som de röda hade begått. Följden blev att ett antal röda omedelbart arkebuserades.

De olika benämningarna på kriget

Kriget i Finland år 1918 kan betecknas på olika sätt. Från första början deklarerade röda gardet att revolutionen hade börjat. Detta ord användes senare i synnerhet av de röda ledare som hade flytt till Ryssland, trots att historiker alltid har kallat en misslyckad revolution för uppror.

Det officiella Finland talade om "uppror". I senatens upprop hävdades det t.ex. att en del av folket hade rest sig mot den lagliga regeringen, och även senare användes detta ord. Staten betalade under många år ersättning för "upprorsskador" och åtminstone fram till 1950-talet talade folk om "upprorstiden" och avsåg med det vintern 1918.

Beteckningen "frihetskriget" kom i bruk redan under själva kriget. Ursprungligen hade ju avsikten varit att befria landet från främmande styre. Krigets slutresultat – självständigheten och friheten – rättfärdigar användningen av ordet "frihetskriget" och den benämningen används fortfarande allmänt i våra dagar.

Av politiska skäl har man sökt även andra namn. Somliga av dem har kommit i allmänt bruk, i synnerhet sedan 1960-talet. "Inbördeskriget" och det ryskinspirerade "medborgarkriget" brukas då man vill glömma krigets ändamål och resultat. Med de här namnen har man velat sprida uppfattningen att kriget utkämpades mellan två likvärdiga eller "lagliga" parter.

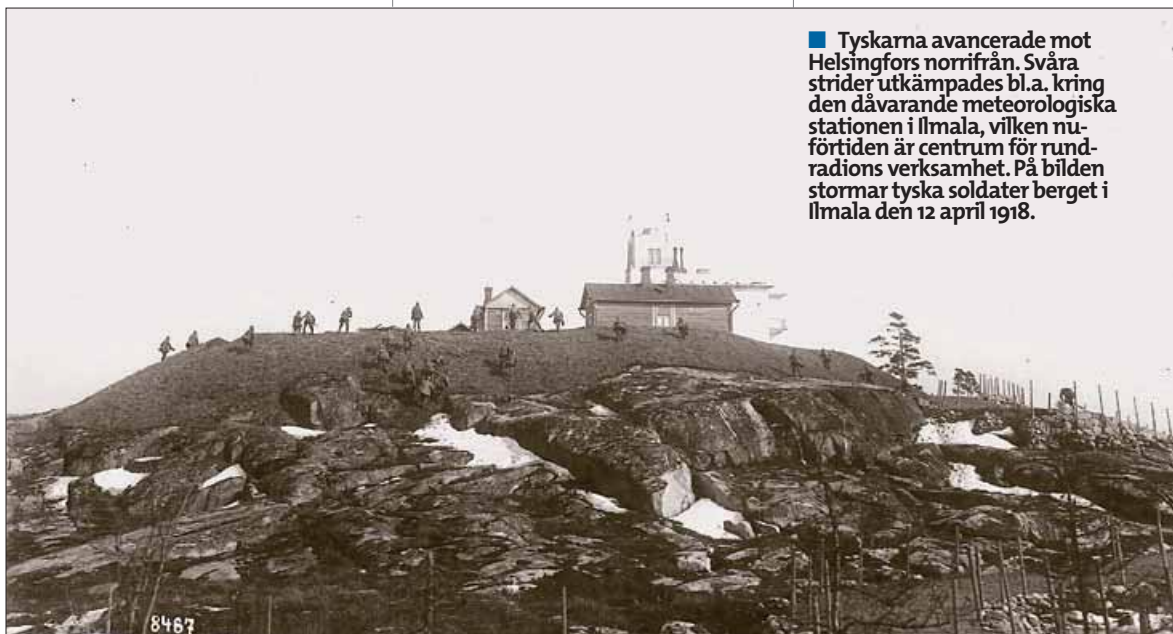
I politiskt språkbruk har även ordet "klasskriget" förekommit.

■ Tyskarnas högkvarter i Helsingfors blev hotell Kämp på bilden. Här ses tyskarna invecklade i skottflossning med krypskyttar dagen efter inmarschen.

Händelserna har då bedömts i enlighet med marxistisk-sovjetisk historiesyn.

■ Folkets hus i Helsingfors blev samlingspunkt för de röda. Det var här i tornet som en röd lykta tändes den 27 januari som startskott för upproret. Under striderna om Helsingfors sköts huset i brand av tyskt artilleri.

■ Tyskarna avancerade mot Helsingfors norrifrån. Svåra strider utkämpades bl.a. kring den dåvarande meteorologiska stationen i Ilmala, vilken nu-förtiden är centrum för rundradions verksamhet. På bilden stormar tyska soldater berget i Ilmala den 12 april 1918.

■ Tyska trupper paraderar på Esplanaden i Helsingfors den 14 april 1918.

Krigets efterspel

Under kriget stupade omkring 3500 soldater på den vita sidan. Tyskarna förlorade 285 man. De rödas förluster i strid blev omkring 5200 man och ryssarna förlorade flera hundra man. Därtill kom mördade och avrättade civiloffer samt olycksoffer, sammanlagt c 5000 personer.

Regeringstrupperna och tyskar-
na hade tagit till fånga tiotusentals
rödgardister. Enligt internationellt
gällande definition var dessa inte
krigsfångar och t.ex. Röda korset
vägrade att klassificera dem på det-
ta sätt. Det hade ju varit fråga om
en väpnad kupp som slagits ner.
Endast i den mån regeringens trup-
per och ryska trupper hade bekäm-
pat varandra kunde man tala om
ett regelrätt krig mellan två stater.

De ryska fångarna skickades till
största delen hem redan under kri-
gets gång. Inhemska röda placera-
des i fångläger, först och främst för
att förebygga ett nytt uppror. Men
det var också en fråga som berörde
principerna för en rättsstat: på
brott följer straff och i det här fallet
gällde det ett exceptionellt svårt
brott, dvs. högförräderi eller uppror
mot den lagliga överheten, något
som inte hade förekommit på
många generationer i vårt land.

■ Under striderna i Viborg explode-
rade en stor rysk ammunitionsdépå.

■ På den karelska fronten utkämpades häftiga strider under hela kriget. På bilden soldater från Valkjärvi som försvarar sin hembygd mot de rödas attacker.

■ Redan i början av kriget gjorde sig röda gardet skyldigt till ett stort antal mord. Blodsåden ökade då krigslyckan vände. Strax innan de röda flydde från Viborg mördade de sina fångar som satt inspärrade i länsfängelset.

En del av upprorsmännen hade fått sitt straff redan under kriget. Tillfångatagna upprorsledare och förövare av svåra brott hade nämligen dömts till döden av fältdomstolar. Krigstillståndet från år 1914 var fortfarande i kraft och därför ansågs ett strängare förfarande motiverat.

Händelserna i Suinula ledde till att man på vardera sidan behandla-

vilka tillfångatagna röda stod anklagade för brott.

Det stora antalet fångar var redan det ett problem, vartill kom den svåra bristen på livsmedel. Den gjorde sig särskilt kännbar i fånglägren där också epidemier härjade, varför dödligheten i lägren blev stor. I detta läge beslöt lantdagen att lagstiftningsvägen benåda största delen av dem som dömts till fängel-

se och således frigavs de i förtid.

Upproret hade förorsakat betydande förluster i egendom och en del av dem ersattes ur statsmedel men till största delen fick ägarna själva bära förlusten. Skadegörarna blev inte ersättningsskyldiga.

Politiskt normaliserades förhållandena relativt snabbt. Det socialdemokratiska partiet, som slagit in på en upprorisk väg i januari 1918, fick lov att återuppta sin verksamhet mot slutet av året. Partiet erkände öppet att upproret varit ett felsteg och på partiets kongress tog man otvetydigt avstånd från allt slag av våldsam omstörtning. De mest radikala ledarna hade flytt till Ryssland och grundade i Moskva Finlands kommunistiska parti. Dess mål blev att ta revansch i Finland. Partiets program blev ytterst radikalt. Kommunisterna krävde rentav att de mest grundläggande värdena i den nya nationen skulle kullkastas och all makt övertas av kommunisterna.

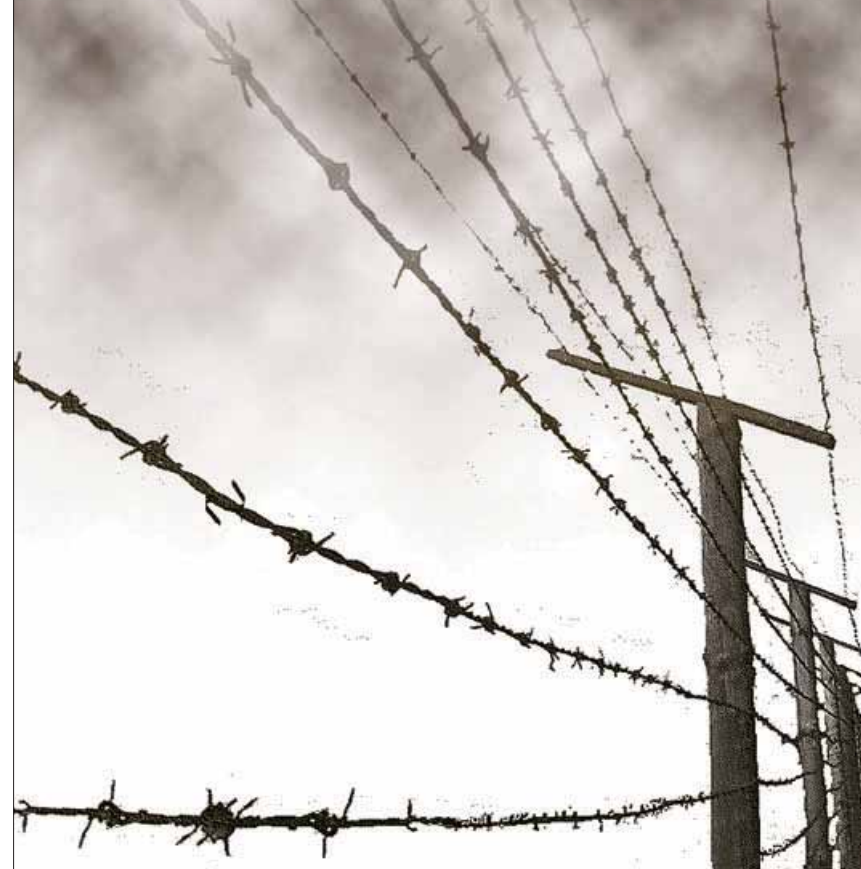

de de tillfångatagna både på ett egenmäktigt och förskräckande sätt.

Särskilda domstolar för högmålsbrott inrättades då de existerande domstolarna inte gick i land med att undersöka och döma i det stora antal fall det gällde. Dessa nyinrättade domstolars uppgift blev att pröva och döma i alla de fall i

■ Ryska soldater sällskapade ofta med finska flickor, vilket under årets lopp hade lett till många konflikter. Då de ryska garnisonerna avväpnades påträffades många av dessa flickor som också greps. "Ryssbrudarna" var föremål för allmänt förakt. I kasernen i Uleåborg fanns det 34 stycken.

■ Tyskar och skyddskårister med röda som tagits till fånga i striderna om Helsingfors.

Viktiga data i frihetskampen

- 1.8.1914** Första världskriget bryter ut
- 25.2.1915** Utbildningen av jägare börjar i Tyskland
- 15.3.1917** Tsardömet störtas
- Sommaren och hösten** röda garden grundas
- 1917** runtom i landet
- 7.11.1917** Bolsjevikerna under Lenin griper makten i Petrograd
- 6.12.1917** Finland förklarar sig självständigt
- 13.1.1918** Lantdagen besluter att en ordningsmakt (armé) skall ställas upp
- 16.1.1918** General Mannerheim utnämns till överbefälhavare
- 24.1.1918** Socialdemokraternas verkställande kommitté besluter om statskupp
- 25.1.1918** Senaten utser skyddskårerna till regeringstrupper, dvs. Finlands försvarsmakt uppstår
- 27.1.1918** Ett ryskt tåg med vapen last, som Lenin sänt, anländer till Helsingfors
- 28.1.1918** Avväpnandet av ryssarnas österbottniska garnisoner börjar. I söder ut bryter det röda upproret

- 18.2.1918** Senaten proklamerar allmän värnplikt
- 21.2.1918** På fronten i Tavastland inleds de rödas offensiv under rysk ledning
- 25.2.1918** Jägarnas huvudstyrka anländer från Tyskland till Vasa
- 15.3.1918** Regeringstrupperna inleder sin offensiv i Tavastland och Satakunda
- 3.4.1918** Den tyska hjälpkåren landstiger i Hangö
- 6.4.1918** De vita intar Tammerfors som försvaras av rödgardister och ryssar
- 12.4.1918** Helsingfors intas av tyskarna
- 29.4.1918** Viborg intas, de röda ledarna flyr till Ryssland
- 16.5.1918** Överbefälhavarens segerparad i Helsingfors
- 14.10.1920** Fred sluts i Dorpat mellan Finland och Rådssryssland

■ Den materiella förödelsen var förfärande. Bl.a. hela Vammala köping brändes ner av de röda den 17 april.

■ Största delen av de avväpnade ryska soldaterna återsändes till Ryssland längs en rutt som gick norr om Ladoga. Bilden visar en fångtransport på Torneå station i väntan på avfärden österut.

■ De tyskar som landstigit i Lovisa avancerade mot Lahtis och avskar flyktvägen österut. Tusentals röda hamnade i fångenskap. Fångarna hölls under bevakning på den s.k. Fellmansåkern innan de överfördes till fångläger.

Överbefälhavaren Mannerheim

Friherre Carl Gustaf Emil Mannerheim är alla tiders störste finländare. Han föddes på Villnäs slott den 4 juni 1867.

(se www.mannerheim.fi)

Den unge Mannerheim ville göra militärkarriär i Ryssland. Han gick den Nikolajiska kavalleriskolan i S:t Petersburg och kommenderades efter det till ett kavalleriregemente i Polen. År 1890 fick han befordran till Chevalierregementet som ingick i kejsarinnans livgarde. Efter detta tjänstgjorde han i förvaltningen för det kejserliga hovstallet bl.a. med uppgift att köpa upp hästar i olika delar av Europa.

Åren 1904-05 deltog Mannerheim i rysk-japanska kriget och 1906-09 företog han den berömda ritten genom Asien. Det var egentligen fråga om en militär rekognoscering, men på samma gång samlade han in värdefullt etnografiskt material för Finsk-ugriska sällskapets räkning.

■ Överbefälhavaren i frihetskriget, generalen av kavalleriet Mannerheim utsågs i december 1918 till riksföreståndare. Under hans tid som statschef erkände flertalet utländska länder Finland som en självständig stat. I juli 1919 stadfäste han den nya republikanska författningen.

■ I januari hade Mannerheim fått i uppdrag att anföra regeringens trupper i frihetskriget. I maj kunde han på Senatstorget meddela landets talmän att uppdraget var slutfört: Landet är fritt!

■ Frihetskrigets minnesmedalj tillerkändes alla som hade deltagit i frihetskampen.

Före första världskriget tjänade Mannerheim på nytt i Polen, nu som regements- och brigadkommendör. Under världskriget stred han både mot den tyska och den österrikisk-ungerska armén och blev befördrad till generallöjtnant. Mot slutet av kriget kommanderade han redan en armékår.

Då det revolutionära kaoset ökade begärde Mannerheim avsked ur den ryska armén hösten 1917. I december återvände han till sitt fädernesland, med vilket han hållit intensiv kontakt även under sin ryska tid.

I januari 1918 utsågs Mannerheim till ordförande för den militärkommitté som arbetade för landets frigörelse. Kort därefter utnämndes han till överbefälhavare för regeringens trupper och befordrades till general av kavalleriet. Han ledde sina trupper till seger och kunde i maj vid paraden i huvudstaden meddela senaten att uppdraget var slutfört: "Landet är fritt!".

■ Segerparaden den 16 maj var en stor festdag. Arthur Heickell illustrerar på detta sätt överbefälhavarens intåg i det fria Finlands huvudstad.

■ Högkvarteret under frihetskriget. Överbefälhavaren i mitten omgiven av sina stabs-officerare. Bilden tagen på Riddarhusets trappa i maj 1918. Personerna är i nummerordning följande: 1 jägarkapten Heikki Kekoni, överbefälhavarens förste adjutant, 2 konstnären, löjtnant Akseli Gallén-Kallela, överbefälhavarens andre adjutant, 3 överstelöjtnant Axel Brunou, 4 överste Vilho Petter Nenonen, chef för vapenstabens artilleriavdelning, 5 kapten G. Palin, vapenstabens, 6 överste Adolf Gustaf von Rehausen, chef för vapenstabens avdelning för infanterivapen, 7 överstelöjtnant Gösta Serlachius, chef för intendent-uravdelningen, 8 överste Walter Holmberg, chef för personalavdelningen, 9 överstelöjtnant Torsten Aminoff, chef för transportkontoret, 10 överstelöjtnant S. Alftan, 11 överstelöjtnant H. Peyon, rikssvensk, operativa avdelningen, 12 major G. Höckert, förbindelsebyrå, 13 överstelöjtnant Sixten Hjelmman, militärattaché vid beskickningen i Stockholm, 14 kapten Gustav Hultcrantz, rikssvensk, operativa avdelningen, 15 överstelöjtnant Ludwig Schwindt, vapenstabens, 16 generalmajor Hannes Ignatius, generalkvartermästare, 17 överstelöjtnant Torsten Kurtén, generalstabschefens adjoint, 18 major B. F. Lohman, chef för transportverket, 19 Mannerheim, 20 major Frans von Wright, överdistriktschef, 21 jägarkapten Johan Wilhelm Snellman, underrättelseavdelningen, 22 överstelöjtnant Rudolf Walden, etappchef, 23 jägarkapten Per Zilliacus, operativa avdelningen, 24 generalmajor Gösta Theslöf, generalstabschef, 25 fänrik Ragnar Numelin, underrättelseavdelningen, 26 jägarlöjtnant Isak Alftan, chef för underrättelseavdelningen, 27 överstelöjtnant S. Rosén, 28 major T. Lychnell, rikssvensk, etappstabens, 29 överstelöjtnant Carl af Petersen, rikssvensk, högkvarterets kommandant, 30 generalmajor Nikolaj Mexmontan, chef för inspektionsavdelningen, 31 jägarlöjtnant Eero Heickel (Kuussaari), underrättelseavdelningen, 32 överstelöjtnant H.Y. Tannlund, rikssvensk, etappstabens, 33 överste Gösta Törngren, rikssvensk, chef för operativa avdelningen, 34 överstelöjtnant Folke Amberger, rikssvensk, etappstabens, 35 överste K. E. Berg, chef för högkvarterets reservofficersskola, 36 major O.F. Havo, kommunikationsväsendet, 37 överstelöjtnant Aimo Hallberg, intendent-turavdelningen, 38 major V. A. Kotilainen, territorialchef, 39 major Claes Stenius, chef för topografiska byrån, 40 major Ossi Procope, chef för rustningsavdelningen, 41 major Michael Gripenberg, överbefälhavarens sekreterare, 42 överste Harald Åkerman, högkvarterets förbindelseofficer i senaten.

I slutet av maj 1918 avgick han som överbefälhavare och reste utomlands, men redan i december utsågs han till riksföreståndare Sormaren 1919 stadfäste han den nya regeringsformen. I det första presidentvalet förlorade Mannerheim mot K. J. Ståhlberg och drog sig tillbaka till privatlivet.

År 1920 grundade han General Mannerheims barnskyddsförbund. Han verkade som ordförande för Finlands Röda kors och ledde förvaltningsrådet för en affärsbank. Han kallades till hedersordförande för bl.a. skyddskårerna och scouterna.

■ Överbefälhavaren i våra krig, Marskalken av Finland Mannerheim avled i Schweiz den 28 januari 1951. Kistan fördes till hemlandet av mannerheimridarna Albert Puroma och Kustaa Tapola samt adjutanten Olof Lindeman.

■ På många orter i olika delar av landet restes på 1920- och 1930-talet minnesmärken över frihetskampen. Arvi Tynys monument över striderna vid Filpula avtäcktes 1938.

■ Dubbelörnen, symbolen för det ryska väldet, avlägsnas från ett portvalv på Sveaborg.

Mannerheims tjänster behövdes på nytt under 1930-talet. År 1931 utnämndes han till ordförande för försvarsrådet som hade till uppgift att dra upp riktlinjerna för försvarsförberedelserna. Fältmarskalk blev han år 1933.

Vid det sovjetiska angreppet den sista november 1939 utnämndes Mannerheim än en gång till överbefälhavare och förblev på denna post även under fortsättningskriget. Då han fyllde 75 år den 4 juni 1942 utnämndes han till Marskalk av Finland.

I augusti 1944 valdes han till landets president och på hans lott föll att lotsa landet ut ur kriget. Av hälsoskäl avgick han från sin post i mars 1946. Efter detta ägnade han sig åt skötseln av sin gård Gerknäs nära Lojo och tillbringade långa tider i Schweiz där han skrev sina memoarer.

Marskalken av Finland Mannerheim avled i Lausanne den 28 januari 1951, på dagen 33 år efter att ha lett de österbottniska skyddskåren i avväpnandet av de ryska trupperna.

Monarki eller republik?

Under år 1918 inträffade stora politiska förändringar i vårt land. I maj utsågs senatens ordförande Svinhufvud till utövare av monarkens maktbefogenheter, dvs. han blev riksföreståndare. Samtidigt utsågs Juho Kusti Paasikivi till ordförande i senaten, med andra ord till statsminister.

På grund av det röda upproret var lantdagen långtifrån fulltalig, ty alla som på ett eller annat sätt varit med om upproret uteslöts från lantdagsarbetet. Många socialistiska ledamöter hade flytt till Ryssland och bara ett par, tre socialdemokrater som helt och hållet ställt sig på sidan om, satt kvar i det stympade parlamentet.

I självständighetsförklaringen av år 1917 hade det slagits fast att Finland var en republik. Händelserna vintern 1918 hade dock till den grad upprört den borgerliga opinionen att man under sommaren började luta mot monarki med en tysk prins på tronen.

Slutligen, i oktober, valde den reducerade lantdagen till Finlands konung prinsen av Hessen, Friedrich Karl, som var sväger till kejsar Wilhelm II. Valet skedde i enlighet med bestämmelserna i den svenska grundlag som fortfarande gällde i vårt land.

Tanken bakom valet var att få en kung med goda förbindelser till tronen i det då, som det ännu föreföll, mäktiga Tyskland. En sådan person skulle ha förutsättningar att styra landet med fast hand och kväsa inrikespolitiska oroligheter i sin linda.

Storpolitiken kom emellertid i vägen. Tyskland led nederlag i

■ **Kronan som vår konung skulle ha burit.**

■ **I oktober 1918 valde Finland konung. Det blev prinsen av Hessen, Friedrich Karl, som var gift med kejsar Wilhelm II:s syster Margaretha. Riksföreståndare Svinhufvud besökte kejsaren och anhöll om att en tysk prins skulle få bestiga Finlands tron. Wilhelm accepterade prinsen av Hessen varefter en finländsk delegation på högsta nivå reste till prinsen i Kronberg och utbad sig hans samtycke. I Finland började man förbereda mottagandet av den blivande kungen men i december 1918 meddelade Friedrich Karl att han avstod från kronan. Orsaken var Tysklands nederlag i världskriget. Friedrich Karl kom aldrig att besöka sitt tilltänkta kungarike.**

världskriget och kapitulerade den 11 november. Friedrich Karl avsåg sig tronen. Som en följd av det tyska nederlaget lämnade Östersjödivisionen vårt land i december. Före det hade den hunnit lägga grunden för organisationen och utbildningen av vår egen reguljära armé.

Det tyska nederlaget föranledde även den tyskvänliga Svinhufvud att avgå som riksföreståndare. Till hans efterträdare utsågs Mannerheim som återvände till hemlandet i december. På sin resa hade han fört samtal med västmakternas ledare och informerat dem om den situation vårt land befann sig i.

Paasikivi avgick som statsminister och chef för den nya regeringen (som nu kallades statsrådet) blev den kände politikern Lauri Ingman. Regeringens främsta uppgift blev att normalisera relationerna med utlandet.

För att normalisera de inrikespolitiska förhållandena hölls det förtida riksdagsval vårvintern 1919 med syfte att komplettera den decimerade folkrepresentationen.

■ Ett postkort från 1927 ritat av John Michailoff. Olika landskapsvapen och skyddsskärsemlen omger ett fotografi av Svinhufvud. På andra kort är Mannerheim avbildad.

Ukko-Pekka Svinhufvud

Pehr Edvin Svinhufvud föddes i Sääksmäki den 15 december 1861. Till professionen var han jurist. Då han satt som assessor i Åbo hovrätt blev han tillsammans med sina kolleger tvungen att ta ställning till de ryska myndigheternas lagstridiga förordnanden. Hovrätten böjde sig inte för dem och år 1903 avskedades Svinhufvud och 15 av hans kolleger i hovrätten av generalguvernör Bobrikoff. Efter det gick han med i aktiviströrelsen Kagalen (hemlig organisation för motstånd mot förryskningen).

Efter lantdagsreformen invaldes Svinhufvud i lantdagen och fungerade som talman under flera perioder. I den egenskapen kritiserade han skarpt de ryska lagstridigheterna och två gånger upplöste kejsaren lantdagen på grund av Svinhufvuds yttranden.

Som häradsdomare i Luumäki domsaga vägrade Svinhufvud att efterkomma i olaga ordning givna förordnanden. I november 1914 avskedades han och förvisades till Sibirien. Han återvände 1917 efter kejsardömet fall och utnämndes till prokurator, dvs. till justitiekansler.

I november 1917 blev han ordförande för senaten och hans insats var avgörande i december då Finland förklarade sig självständigt. Då

■ Ordföranden för självständighets-senaten Svinhufvud verkade som riksföreståndare från maj till december 1918. Svinhufvud var känd som ivrig skyddsskärst och ses här som fältväbel på Bruno Hahls målning från 1932.

upproret bröt ut blev han kvar i det röda Helsingfors, men gick under jorden och lyckades fly i början av mars. I slutet av månaden tog han sig via Tyskland till Vasa där redan en del av senatorerna fungerade som landets regering.

I maj 1918 utnämnde lantdagen Svinhufvud till innehavare av den högsta makten. Som riksföreståndare uppsökte han kejsar Wilhelm II med förfrågan om kejsaren vore villig att låta en tysk prins bestiga Finlands tron. Då denna plan gått om intet såg sig Svinhufvud föranlåten att i december 1918 avgå från sin post.

Efter detta levde "Ukko-Pekka" som privatman i över tio år. År 1930 blev han emellertid statsminister

och följande år valdes han till landets president. På den posten ägnade han sig särskilt åt försvarsfrågan och på hans initiativ utsågs Mannerheim till ordförande i försvarsrådet. Svinhufvud satt en enda period som president, då han i valet 1937 förlorade mot Kyösti Kallio. Detta berodde framförallt på att Svinhufvud på grundval av sina erfarenheter år 1918 inte hyste förtroende för den politiska vänstern och följaktligen inte heller kunde acceptera en socialistisk medverkan i regeringen.

Svinhufvud var ivrig skyddskårist och framstående skytt. På äldre dagar bodde han på sin gård Kotkaniemi i Luumäki. Under vinterkriget ville han än en gång göra en insats för fosterlandet genom att utverka tysk hjälp - ett försök som rann ut i sanden - och ännu under fortsättningskriget försvarade han i offentligheten de uppställda krigsmålen.

Han avled på Kotkaniemi den 29 februari 1944.

Operationerna bortom östgränsen och i Estland

Finska frivilligtrupper företog åren 1918-22 flera expeditioner till Fjärrkarelen, Ingermanland och Petsamo. Dessutom deltog många finländare i det estniska frihetskriget.

Syftet med operationerna över östgränsen var att befria de finskalande folken för att sedan låta dem bilda en egen, oavhängig stat eller så ansluta sig till ett enda, stort Finland.

Nationalromantiska tankgångar låg bakom detta men också rent försvarspolitiska synpunkter. En gräns som gick från Ladoga utmed Svir till Onega och vidare till Vita havet skulle ha varit lätt att försvara.

Efter bolsjevikernas revolution 1917 började ett inbördeskrig som skulle vara i fyra år. Mot bolsjevikerna stod de vita ryssarna som stöddes av västmakternas trupper. Kaoset i Rådssryssland inbjöd till intervention även från finsk sida och dessutom var gränsen mellan Finland och Rådssryssland ännu inte fastslagen.

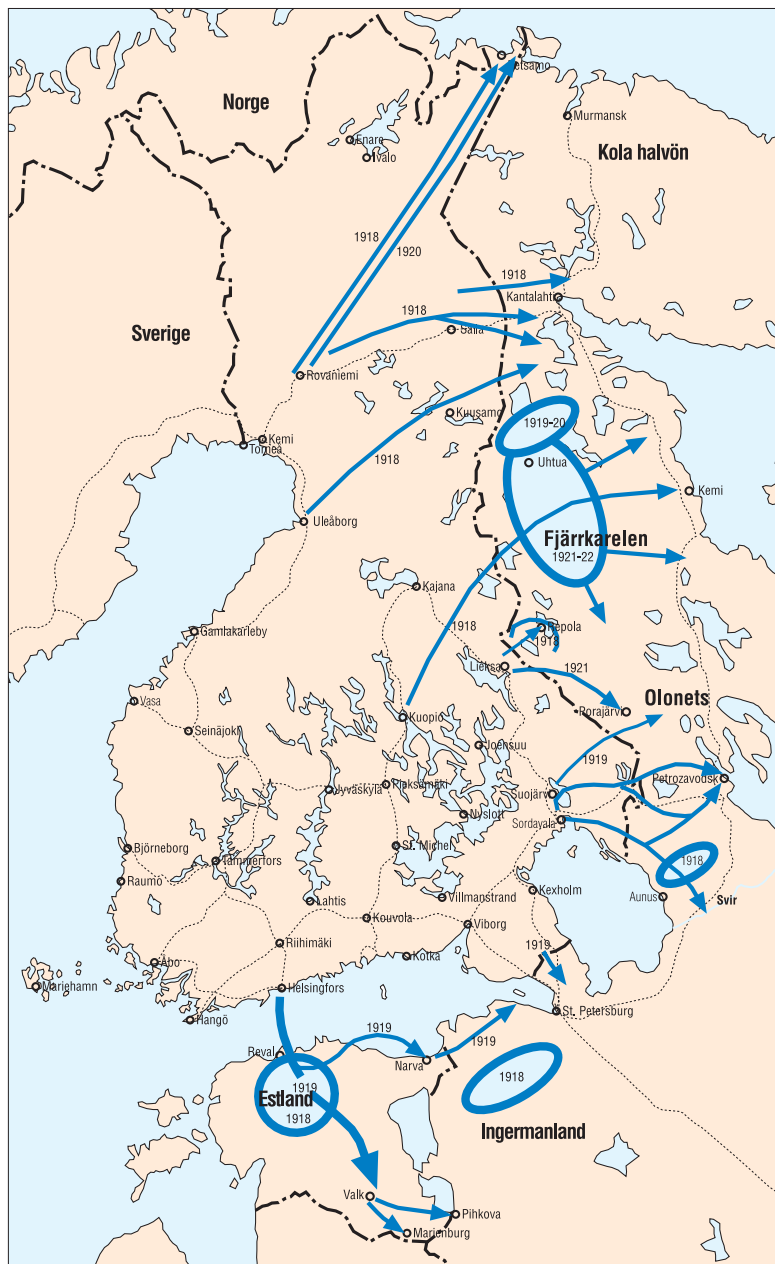
Även den finska regeringen hade som uttalat mål att Fjärrkarelen skulle tillfalla Finland, men expeditionerna i fråga ingick dock inte i landets officiella politik. Regulerade finska trupper deltog inte i

■ Vid årsskiftet 1918-19 gick finska frivilliga med i Estlands frihetskrig. Först på plats var Första finska frikåren under ledning av Martin Ekström. Efter dem kom österbottningarna under Hans Kalm. Bilden visar en del av österbottningarna i Reval.

■ Trots att Finland hade slutit fred med Rådssryssland i Dorpat fortgick striderna bakom östgränsen. Jalmari Takkinen (Ilmarinen), t v på bilden, ledde karelarna och finländarna i deras misslyckade resning mot bolsjevikregimen åren 1921-22.

■ De olika expeditionerna hade som mål att befria de finsktalande folken i Fjärrkarelen. Redan 1918 trängde finska trupper in i Dvina och Olonets samt längre i norr fram mot Petsamo men vardera företaget slutade med reträtt. I Estland hade man däremot framgång, landet blev fritt i början av år 1919. Efter det följde en ny expedition in i Olonets och en annan mot Petsamo. Ännu efter freden i Dorpat 1920 gav finländarna sitt stöd åt den karelska folkresningen åren 1921-22.

operationerna. Undantag förekom, men i huvudsak var det frivilliga som deltog om också finska staten stod för ett visst politiskt och ekonomiskt stöd. Sammanlagt deltog ca 9000 finländare i de olika operationerna.

Redan våren 1918 marscherade de första expeditionerna in i Fjärrkarelen. Då pågick ännu frihetskri- get i Finland och företagen var ursprungligen avsedda som flank- skydd för den vita armén. En frivil- ligtrupp under major C V Malm och senare under jägarkapten Toivo Kuisma ryckte fram mot Uhtua i Vitahavskarelen och en grupp bevä- ringar under jägarpremiärlöjtnant K M Wallenius längre i norr mot Vita havet. Vid höstens inbrott måste de båda expeditionerna dra sig tillbaka. De hade kämpat mot karelare och ryska bolsjeviker och dessutom mot röda som flytt från Finland. Av dessa röda hade de eng- elska interventionstrupperna i norra Ryssland satt upp den s.k. Murmansklegionen. Fri- hetskriget fick på så sätt en fortsättning utanför landets gränser med inslag av stormaktspo- litik.

Från och med årsskiftet 1918-19 skeppades finska fri- villiga över till Estland och den pågående frihetskam- pen. Den första finska fri-

kåren stod under befäl av den riks- svenske majoren Martin Ekström och lyckades i januari 1919 med en otrolig bravad: Narva intogs. Den estnische översten Hans Kalm ledde det österbottniska regementet i framgångsrika strider vid Paju, Ma- rienburg och Petseri.

Våren och sommaren opererade en frikår i Olonets (Aunus) under ledning av jägarna Gunnar von Hertzen, Aarne Sihvo och Paavo Talvela. Denna operation blev den

Jägarofficeren Paavo Talvela hörde till de främsta aktörerna i de karelska expeditionerna. De finsktalande folken bortom östgränsen skulle förenas med Finland, ansåg han, en idé som fortfarande inspirerade honom i början av 1940-talet.

största och mest kända av alla dessa företag. Finländarna kom fram till trakterna av Svir och Petrozavodsk, men måste sedan dra sig tillbaka. Samtidigt förde ingermanländarna sin egen kamp - med små utsikter till framgång då ju det dåvarande Petrograd låg mitt i deras land, men även de fick hjälp av finska frivilli- ga. En s.k. ingrisk bataljon höll Kir- jasalo besatt ända fram till decem- ber 1920. Kirjasalo ligger i norra Ingermanland vid finska gränsen, men avträdde definitivt i freden i Dorpat liksom även Repola och Po- rajärvi i norra Olonets. Invånarna i dessa områden hade frivilligt anslu- tit sig till Finland. I utbyte fick vi Petsamo.

Den s.k. karelska folkresningen inträffade vintern 1921-22. Det var missnöjda karelska bönder i norra Olonets och i Dvina som med finskt stöd reste sig mot bolsjevikre- geringen. Det officiella Finland stödde emellertid inte alls detta fö- retag, då ju fred nyligen hade slutits med Rådsryssland. Efter initial- framgångar besegrades de upproris- ka med påföljd att Finland fick ta emot tusentals karelska flyktingar.

Freden i Dorpat

I januari 1918 hade krigstillstånd inträtt mellan Finland och Ryssland. Det upphörde den 14 oktober 1920 i och med att fred slöts i Dorpat. I fredsfördraget fastslogs att Finlands gränser förblev de samma som storfurstendömet med undantag av att Petsamo nu tillföll Finland. Redan 1864 hade kejsar Alexander II lovat att vi skulle få Petsamo som kompensation för ett område på Karelska näset. Det kejserliga löftet hade dock inte uppfyllts.

Vidare enades man om att rysk egendom i Finland tillföll Finland

och att finsk egendom i Ryssland tillföll Ryssland. Detta innebar bl.a. att kvarlämnad rysk krigsmateriel och ryska befästningsverk tillföll oss som krigsbyte.

Förhandlingarna fördes mellan två något så när jämbördiga parter och vardera parten blev tvungen till eftergifter. Den finska delegationen som leddes av J K Paasikivi, fick lov att avstå från de eftertraktade områdena i Fjärrkarelen medan ryssarna fick ge upp sina krav på finskt territorium.

Fredsfördraget kompletterades den 21 januari 1932 med en icke-angreppspakt mellan de båda länderna. I denna garanterade parter-

na Dorpatfredens gränser och deklarerade att de avhöll sig från varje angrepp på den andra fördragspartnern.

Hur mycket denna icke-angreppspakt var värd framgick i november 1939 då Sovjetunionen gick till angrepp mot vårt land.

■ **Finska frivilliga var med även i Ingermanland. Den s.k. Nordingriska bataljonen retirerade över gränsen i december 1920, efter att fred slutits i Dorpat. I spetsen för truppen rider jägarkapten Jussi Sihvo.**

Kupp i norr – ”fläskrevolutionen”

Finlands kommunistiska parti, som hade grundats 1918 i Moskva, ville ställa till med oroligheter i norra Finland som propagandistiskt motdrag till folkresningen i Karelen. Det kommunistiska partiet hade stöd i den ryska regeringen. Händelserna tog sin början den 2 februari 1922 i Savukoski på Kemibolagets skogshygge i Värriö. En över östgränsen kommen kommunistofficer vid namn Jahvetti Moilanen - egentligen Janne Myyryläinen - steg upp på en tom fläsklåda och utropade revolutionen. Talarstolen - fläsklådan - fick ge namn åt kuppen (fi. Läsikapina).

Moilanen tog bolagets kassa i beslag och ställde på ort och ställe upp Röda partisanbataljonen och enrollerade alla villiga skogsarbetare. Därefter begav han sig till andra hyggen i trakten, rånade kassan och värvade mer folk. Det fanns många villiga för förhållandena på hyggerna var usla och arbetet tungt. Partisanbataljonen bestod av ca trehundra

■ **Det var inte bara under kuppen i februari 1922 som emigrantkommunisterna var aktiva. Över östgränsen smugglades vapen i stridström och inhemska kommunister höll vapenövningar med sikte på ett nytt uppror. Bilden är från Salla år 1923 och visar ett parti beslagtagna vapen.**

man och utrustades med gevär som Moilanen och hans följeslagare haft med sig från Ryssland. Gränsbevakningen både i Saija och Kuolajärvi (nuv. Salla) överrumplades och bataljonen gick över gränsen den 7 februari utan att ha utkämpat någon egentlig strid. Allt detta hände innan de finska myndigheterna egentligen fick veta om saken.

Kuppen var kommunistemigranternas första konkreta försök till våldsam revolt i Finland. Det misslyckades då Röda armén mot förmodan inte samtidigt gick över gränsen för att stöda försöket. I Kreml befarade man nämligen att en öppen konflikt i Finland skulle göra det ännu svårare för sovjetregeringen att bli accepterad internationellt. Därför beslöt man att invänta ett gynnsammare tillfälle. Det fick man vänta på i över sjutton år.

Skyddskåreerna och försvarsandan

De frivilliga skyddskåreerna hade bildat stommen i den vita armén. Våren 1918 uppställdes de första trupperna i en armé baserad på allmän värnplikt. Skyddskåreernas ställning och deras framtid förblev emellertid oklara.

Men under sommaren 1918 omorganiserades verksamheten. Nu uppstod en organisation för det frivilliga försvarsarbetet och för värbandet av den lagliga samhällsordningen. Skyddskåreerna gav sina medlemmar militär utbildning. Kåreerna befrämjade även idrott och kulturell verksamhet. Skyddskårister kunde anlitas av myndigheterna som hjälp vid upprätthållandet av den allmänna ordningen.

I varje kommun bildades en skyddskår och i större kommuner rentav flera. År 1919 fick kårerna en egen huvudstab och en egen överbefälhavare som var direkt underställd Republikens president. Organisationen bestod av skyddskårsdistrikt och -områden samt av de egentliga, lokala, skyddskåreerna. Dessa uppdelades ytterligare i olika byavdelningar.

■ På 1920- och 1930-talen bildade skyddskåreerna och deras systerorganisation Lotta Svärd en stor frivillig försvarsorganisation som syntes och hördes på alla orter i landet. Både skyddskårister och lottorna hade sina egna ungdomsavdelningar.

År 1927 stiftade riksdagen en lag om skyddskåreerna vilken gav dem status av officiell försvarsorganisation vid sidan av armén. Staten anslog medel för avlöning och utbildning av personal. Många kommuner stödde sina egna skyddskårer, men kårer-

■ S-emblemen komponerades i de olika landskapens färger. Emblemet bars på ärmén. Här är det fråga om 2 kompaniet i I bataljonen av Åbo skyddskår.

endet blev skyddskåreerna ett tvärsnitt av samhället.

Skyddskåreernas betydelse för försvarsandan i landet kan inte

nas verksamhet var så mångsidig att de därutöver var hänvisade till stöd av privatpersoner och privatföretag.

Enligt lagen skulle organisationen vara opolitisk. Den utövade alltså inte politisk verksamhet ehuru det stora flertalet av medlemmarna var borgerligt tänkande. Alla yrken var representerade, i det avse-

■ Skyddskårsorganisationens fana vajar invid riksflaggan.

överskattas. Unga män gick gärna med, främst av intresse för försvarsarbete men även av andra orsaker som t.ex. för att utöva idrott eller spela med i en hornorkester. På många orter var det skyddskåren som byggde den första idrottsplanen eller hoppbacken, som grundade en kör eller en orkester, uppförde

■ I skyddskåren gavs mångsidig militärutbildning och idrott stod ofta på programmet. På bilden beger sig Torneå och Nedertorneå skyddskårer ut på skidövning.

■ År 1927 gavs skyddskåren officiell status och blev en del av landets försvarsmakt. Här inspekteras ett hederskompani av president Lauri Kristian Relander.

teaterpjäser, arrangerade programafnär och föredragstillfällen. Många var de internationellt meriterade tävlingsskyttar som hade börjat sin karriär på den lokala skyddskårens skjutbana. Även i andra grenar var det inte alls sällsynt med världsmästare och olympiska segrare vilka hade fostrats i skyddskårens egna tävlingar.

I början av 1930-talet växte skyddskårens betydelse ytterligare i och med att de övertog viktiga delar av mobiliseringen, bl.a. skulle de vid krigshot distribuera orderbrevet åt reservisterna. Även i lokalförsvaret fick de nya uppgifter. Järgeneraljtnant Lauri Malmberg satt längst av alla skyddskårschefer och Mannerheim kallades till hedersöverbefälhavare för skyddskåren.

■ Den 16 maj 1938 hölls en gemensam stormönstring i anledning av att 20 år hade gått sedan frihetskrigets slut. Arméenheter, skyddskårer och frontmän deltog i paraden på Senatstorget.

Lotta Svärd

Redan under frihetskriget hade många kvinnor arbetat för armén ehuru kvinnor inte i något skede användes för väpnade uppgifter. Kvinnor skötte förplägnad och sjukvård och på hemmafronten sydde de kläder och annan utrustning.

Detta arbete fortsatte även efter krigsslutet i särskilda kvinnoavdelningar knutna till skyddskåren. År 1921 grundades emellertid kvinnornas egen riksomfattande organisation för försvarsarbete - Lotta Svärd. Namnet kom från J.L. Runebergs kända verk Fänriks Ståls sägner. Detta namn hade redan Mannerheim använt då han vid paraden den 16 maj 1918 hade tackat landets kvinnor för deras insats i frihetskampen.

Lotta Svärd byggdes upp på samma bas som skyddskåren. Vanligen hade varje lokal skyddskår vid sin sida en lottaavdelning. Lot-taverksamheten i hela landet leddes av en centralstyrelse. Dess ordförande var under en lång tid Fanni Luukkonen.

Lottorna verkade tillsammans med skyddskåren och vid skyddskårsövningar

och -träffar var det lottorna som skötte förplägnaden, skaffade fram utrustning och byggde upp ett sanitetsväsende och utförde kontorsarbete. Ett effektivt skolningssystem skapades just med tanke på de många olika uppgifterna. Lottorna var aktivt med vid många kulturella tillfällen som arrangerades i skyddskårslokaler. Med tiden började lottor utbildas för tjänst i telefoncentraler och i övervakningen av luftrummet.

I likhet med skyddskåren fick lottorna på 1930-talet även bestämda uppgifter i fall av allmän mobilisering. De skulle bl.a. förpläga de mobiliserade trupperna. Dessutom hade de sin givna plats i fält- och militärsjukhusen samt i luftbevakningen.

Under fredstid skulle lottorna insamla medel för skyddskårens verksamhet. De arrangerade basarer och soaréer, sålde märken, lotter och jultidningar. De skötte om försäljningen av mat och dryck vid idrottstävlingar, mässor samt vid riksomfattande och regionala fester

och sammankomster.

Lottaarbetet var helt frivilligt och oavlönat. Trots det blev Lotta Svärd landets största kvinnoorganisation, som mest med ca

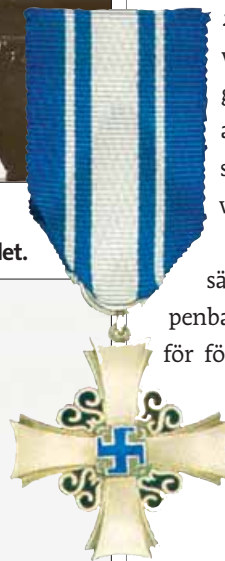

■ Lotta Svärd blev en frivilligorganisation med mycket mångsidig verksamhet. Här ses lottor i Helsingfors ställa i ordning paket som skall delas ut åt nödlidande under depressionen i början av 1930-talet.

■ Lotta Svärdemblemet spreds till alla delar av landet.

230 000 medlemmar. Tack vare detta arbete kunde organisationen samla ihop en ansenlig förmögenhet som sedan användes för det frivilliga försvarsarbetet.

Under vinter- och fortsättningskrigen blev det uppenbart hur viktiga lottorna var för försvarsarbetet i Finland.

■ Under krigsåren var det mestadels lottor som skötte om övervakningen av luftrummet. På bilden lottor i Rovaniemi i ett spaningstorn.

Samhällsfreden i fara

I juli 1919 stadfäste riksförståndaren Mannerheim den republikanska regeringsformen. K J Ståhlberg valdes av riksdagen till landets förste president.

De första åren i den unga republikens tillvaro präglades av inrikespolitisk splittring och en stark regeringsmakt saknades. Regeringarna var kortvariga och kampen mellan partierna blev tidvis upprivande. Utrikespolitiskt kastade det stora och oberäknliga Rådsryssland sin skugga över landet. I början var även relationerna med Sverige spända då ju svenskarna gjorde anspråk på Åland. Det lilla Finland hade inga bundsförvanter men hoppades på säkerhetsgarantier av det nyss grundade Nationernas Förbund. Finland blev medlem 1920 och genom beslut av NF tillerkändes vi Åland år 1921.

Även i inrikespolitiken förekom störande faktorer. Följderna av det röda upproret gjorde sig kännbara under en lång tid. Den politiska yttervänstern fungerade som språkrör och verktyg för det finska kommunistpartiet med säte i Moskva. Hundratals kommunistiska agenter dömdes för landsförrädisk verksamhet. Med ryska pengar finansierades politiska strejker avsedda att destabilisera samhället och på ar-

betsplatserna terroriserades arbetare som hade deltagit i kriget på den vita sidan eller som hörde till en skyddsskår.

För att få slut på de politiska strejkerna grundades en organisation vid namn Exportfred. Via den kom utomstående arbetskraft till strejkelagda arbetsplatser och på det sättet kunde man t. ex. hålla i gång arbetet i hamnarna. Där hade det utlysts en politisk strejk som pågick i över ett år i slutet av 1920-talet. Terrorn på arbetsplatserna var däremot svårare att komma åt. Terrorn tog sig olika former, t.ex. fysisk misshandel av det utpekade offret. Det utövades också påtryckning på arbetsgivare för att få politiskt misshagliga personer avskedade.

År 1925 valdes Lauri Kristian Relander till president. Han var vidlygt nog att utnämna en socialdemokratisk regering under Väinö Tanner. Detta skedde år 1926 vilket innebar att det parti som knappt nio år tidigare hade höjt upprorsfanan nu bildade regering. Så hade också socialdemokraterna redan hösten 1918 kategoriskt av sagt sig allt samröre med yttervänstern. Bildandet av denna regering var ett tecken på att tudelningen inom samhället höll på att överbryggas. Det väckte stor uppmärksamhet då Väinö Tanner som ställföreträdare för den insjuknade presidenten tog emot skyddsskårsparaden den 16 maj

■ På arméns fanfest den 16 maj 1927 mottog den socialdemokratiska statsministern Väinö Tanner paraderna som ställföreträdare för den insjuknade presidenten. Knappt tio år tidigare hade partiet höjt upprorsfanan och då nu partiets ordförande framträdde vid ett tillfälle som detta var det ett tecken på att såren höll på att läkas. I de egna leden blev dock Tanner utsatt för hård kritik för att han på detta sätt hade hedrat frihetskrigets armé och skyddskåren.

1927. Motsättningarna var dock inte helt försvunna. De borgerliga hade egna butiker och idrottsföreningar, likaså vänstern, de borgerliga höll sina soaréer i en skyddskårslokal och vänstern i Folkets hus osv.

Det var emellertid det Moskva-baserade kommunistpartiets inhemska hantlangare som utgjorde det verkliga hotet mot samhällsfreden. Deras entydiga mål var att krossa samhällsordningen och i stället införa proletariats, dvs en marxistisk diktatur. De revolutionära kunde öppet bedriva sin samhällsomstörtande verksamhet och allt fler frihetskrigare ställde sig frågan om frihetsskampen 1918 hade varit helt förgäves.

Under hela 1920-talet hängde så att säga en vit reaktion i luften

■ Försvarsrådet hade som uppgift att göra framställningar i viktiga frågor rörande försvarsberedskapen. År 1931 kallade president Svinhufvud general Mannerheim till ordförande för rådet och utnämnde honom två år senare till fältnarskalk. Försvarsrådet och dess ordförande fick en central betydelse i arbetet med att stärka försvaret. På bilden ses rådet under ett sammanträde, fr v generalerna Lennart Oesch och Lauri Malmberg, försvarsminister Juho Niukkanen, ordföranden Mannerheim samt generalerna Rudolf Walden och Hugo Österman.

Lapporörelsen

I november 1929 kom reaktionen. Kommunistiska ungdomar hade samlats i Lappo för att fira en stor propagandafest och hade klätt sig i röda skjortor, dekorerade med hammaren och skäran. Lappoborna slet av dem skjortorna. En folk-rörelse uppstod med krav på att klart landsförrädisk verksamhet

krigets vinningar skulle gå förlorade.

Riksdagen böjde sig för opinionen och stiftade hösten 1930 de s.k. kommunistlagarna som kriminaliserade organisationer med landsförrädisk verksamhet. Samtidigt fick man också bukt med terrorn på arbetsplatserna.

Lapporörelsen föll ihop på grund av oskicklig politik. Dess be-

skulle förbjudas i vårt land.

Lapporörelsens stora kraftdemonstration blev bondemarschen den 7 juli 1930. Över 12.000 man deltog i marschen till Helsingfors. Den blev en påminnelse om segerparaden 12 år tidigare och dess budskap riktade sig framförallt till riksdagen. Nu krävdes lagstiftning mot kommunisterna för att inte frihets-

■ Lapporörelsens stora förtjänst var att den landsförrädiska verksamheten i landet stoppades. Den stora bondemarschen ägde rum den 7 juli 1930 med Viljo Knaappi i spetsen för deltagare från Storkyro.

tydelse låg i att den kväste de strävanden och den agitation som undergrävde landets självständighet och frihet.

Inför de nya prövningar som väntade stod den finska nationen nu mer enad än tidigare.

”Ett andra frihetskrig”

Den röda kuppen 1918 hade misslyckats. Men tanken var inte begraven för det utan nya planer uppjordes och kuppförsoket i norr 1922 hade varit ett första försök till revansch.

För de finska kommunisterna stod det nu klart att varje resning utan rysk hjälp skulle misslyckas och därför baserades all planering på att sovjettrupper skulle överskrida gränsen i samma ögonblick som upprorsfanan höjdes i Finland.

Tillfället kom först hösten 1939. I augusti slöts den s.k. Molotov-Ribbentrop-pakten i vilken Tyskland

och Sovjetunionen kom överens om de bägge ländernas intressesfärer och deras gränser. Till den sovjetiska sfären hänfördes bl.a. Finland och Baltikum.

De baltiska länderna böjde sig för de sovjetiska kraven på militärbaser. Detta ledde följande år till en total ockupation och tvångsanslutning till Sovjetunionen.

Finländarna gick inte med på motsvarande krav med påföljd att sovjetiska trupper invaderade Finland den 30 november 1939. Civila mål bombarderades – vinterkriget hade brutit ut.

Den nyutnämnde överbefälhavaren Mannerheim konstaterade i sin dagorder den 1 december att vinterkriget utgjorde en fortsättning på frihetskriget.

I Moskva resonerade man på samma sätt. Det som inte hade uppnåtts 1918 skulle nu slutföras. En marionettregering bildades under nominell ledning av Otto Ville Kuusinen, som hade suttit med i upprorsregeringen 1918. Denna regering fick namnet Terijokiregeringen emedan ryssarna gjorde gäl-

lande att den residerade i Terijoki på finska sidan av gränsen som nu ockuperats av ryssarna.

Denna ”regering” föreställde sig att en stor del av det finska folket skulle ansluta sig till ryssarna såsom det hade gått 1918. Nu gick det inte så, utan finländarna reste sig som en man mot angriparen – även de forna rödgardisterna vilka nu med vapen i hand kämpade mot

det stalinistiska skräckväldet, i vilket också största delen av de finska exilkommunisterna hade avrättats. Ett samhälle av stalinistisk modell var det sista man ville ha.

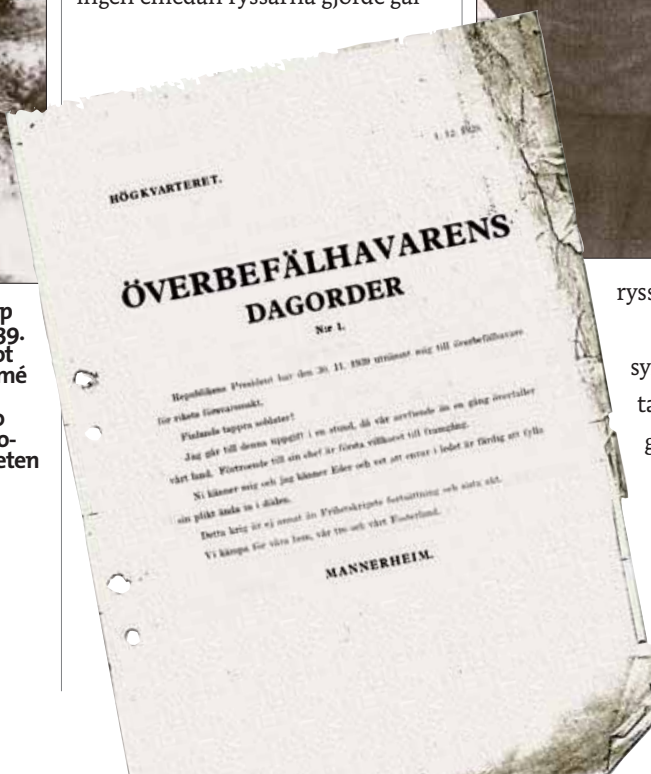
Vinterkriget varade 105 dagar. Skyddskärnans försvarsarbete bar nu frukt och fienden kunde hejdas på alla frontavsnitt. Sovjetregeringen såg sig tvungen att överge Terijokiregeringen och i stället sluta fred

ryssarna.

Välståndet hade i synnerhet på 1930-talet ökat till den grad att den stora folkmajoriteten ansåg det värt att försvara fosterlandet. Dessutom kände man ryktesvägen till

■ I början av december 1939 utsågs i Kreml den s.k. Terijokiregeringen som var en ren marionettregering under formell ledning av Otto Ville Kuusinen. Denna ”regering” slöt ett ”vänskapsfördrag” med sovjetledningen. På bilden undertecknas fördraget av utrikesminister V. M. Molotov, bakom honom står fr v Andrej Zjdanov, K E Vorosjilov, Josef Stalin och Kuusinen. När erövringen av Finland inte lyckades övergav Stalin i all tysthet Kuusinens kabinett.

med Finlands lagliga regering. Moskva befarade att ett förlängt krig skulle ha lett till intervention från västmakternas sida. Vår kamp hade väckt häpnad och beundran i hela världen.

I freden den 13 mars 1940 avträdde vi största delen av Karelen, öarna i Finska viken, östra delen av Salla, en del av Petsamo och dessutom Hangö som militärbas. Runt 350 000 personer måste fly från de avträdde områdena. I vinterkriget stupade 23 157 finländare och 43

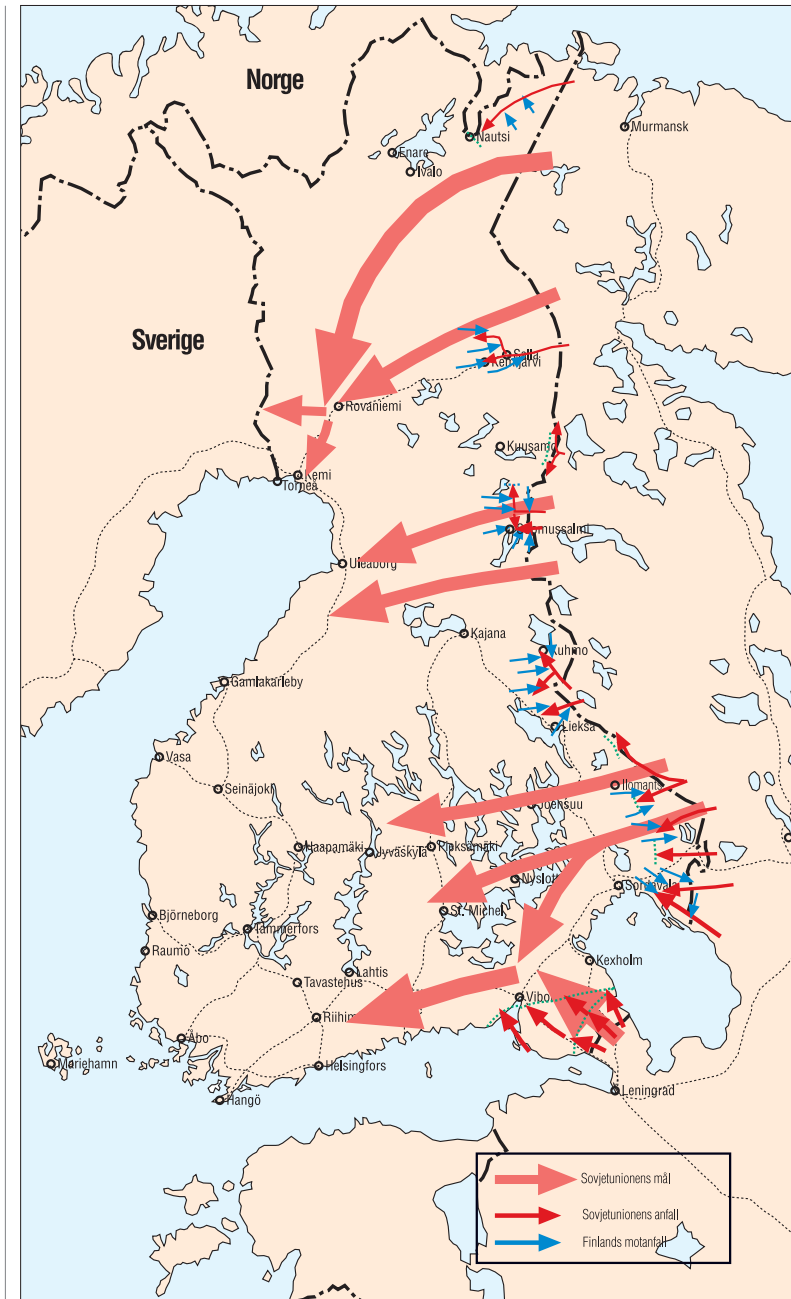
557 sårades. På hemmafronten dog ett par tusen i bombardemangen, det totala antalet döda uppgick till 24 918 personer.

Men självständigheten bestod.

■ Vinterkrigets minnesmedalj tillerkändes alla som varit med vid fronten eller på hemmafronten.

■ I inringningsstriderna (fi. motti) under vinterkriget nedgjordes stora fientliga truppstyrkor och krigsbytet blev ansevärt.

■ Under vinterkriget hade Sovjetunionen för avsikt att erövra Finland. För det ändamålet fanns det färdiga, i detalj utarbetade offensivplaner. Den röda armén lyckades emellertid inte nå målen. På Karelska näset kom den fram till utkanterna av Viborg och norr om Ladoga stoppades framryckningen av finska motanfall.

Inför fortsättningskriget

Efter vinterkriget följde en kort fred. Hösten 1939 hade ett storkrig börjat i Europa och vårt land stod nu, våren 1940, isolerat från västmakterna. Sovjetunionen uppträdde mycket hotfullt och kom med nya krav även efter Moskvafreden: nickeln i Petsamo och transiteringsrätt till Hangö. Ytterligare skulle befästningarna på Åland förstöras. Hos oss insåg man att ett nytt krig bara var en tidsfråga, vårt land hörde till den sovjetiska intressesfären och skulle krossas.

Det enda stöd som stod till buds var Tyskland. På våren 1940 hade tyskarna ockuperat Danmark och Norge och planerade nu ett angrepp på Sovjetunionen. Finland kunde utgöra den vänstra flanken av den kommande fronten.

I Finland kände man inte till de tyska krigsplanerna. Däremot var det med stor lättnad man tog emot nyheten att tyskarna ville sälja vapen åt oss. I början av hösten slöts även ett transiteringsavtal gällande tyska soldater. Det innebar att per-

■ **Fortsättningskriget bröt ut i juni 1941 och var som namnet anger, en fortsättning på vinterkriget. Finland ansåg sig ha lidit en oförrätt och ville ha gottgörelse. Överbefälhavare var fortfarande Mannerheim som 1942 utnämndes till Marskalk av Finland. I denna egenskap avbildades han i färg i den tyska tidningen Signal år 1942.**

mittenter åkte från Nordnorge genom Finland och tillbaka. Tidigare hade Tyskland slutit ett liknande avtal med Sverige. Finland kunde för ryssarna hänvisa till transiteringen till Hangö.

Närvaron av tyska soldater på finsk mark lugnade opinionen som ju hela tiden fruktade ett sovjetiskt angrepp. Den högsta politiska ledningen fick dessutom höra att Hitler hösten 1940 vid Molotovs besök i Tyskland hade förbjudit ryssarna att inleda ett nytt krig mot Finland.

I början av år 1941 inbjöds en delegation finländska officerare till Tyskland för att diskutera Finlands roll i ett eventuellt krig mellan Tyskland och Sovjet. På finländskt håll var man hågad att med tysk hjälp rätta till orättfärdigheterna i Moskva-freden, närmast med tanke på de territoriella avträdelserna.

I maj 1941 förelåg gemensamma planer för ett eventuellt krig. I Finland var man dock inte säker på vad tyskarna hade i sinnet förrän i mitten av juni. Då började tyskarna koncentrera trupper även i vårt land, framförallt i norr. Till sydkusten anlände tyska marinenheter.

Den 22 juni 1941 inledde Tysk-

■ **Mannerheim hade redan under frihetskriget grundat Frihetskorsets riddarorden. Dess olika hederstecken tillerkändes soldater som utmärkt sig i strid. Frihetskors utdelades även i vinter- och fortsättningskrigen.**

land fiendtligheterna mot Sovjet. Finland höll i det skedet fast vid sin neutralitet.

Så snart det tyska angreppet hade kommit igång bombarderade ryssarna talrika orter i södra Finland. Som en följd av detta konstaterade regering och riksdag den 25 juni att vårt land på nytt befann sig i krig med Sovjetunionen.

■ Liksom i frihetskriget var finländare och tyskar vapenbröder i fortsättningskriget. Försommaren 1941 anlände starka tyska förband till norra Finland. På bilden inspekteras en tysk truppavdelning i Rovaniemi. Under krigen fick Finland även hjälp av tusentals frivilliga från Sverige. Även norska och danska frivilliga fanns.

■ I början av fortsättningskriget, 1941-42, ryckte finländarna fram till den gamla gränsen på Karelska näset och överskred den i viss mån. I Fjärrkarelen nådde de Onega, Karhumäki, Rukajärvi och Kiestinki. I juni 1944 tvingas finländarna retirera under trycket av den sovjetiska storoffensiven. Viborg gick förlorat och Fjärrkarelen utrymdes. I freden måste Finland emellertid avträda ett större territorium än vad fienden hade förmått erövra.

Från fortsättnings- krig till vsb-pakt

I början av fortsättningskriget återtog finländarna det territorium som hade gått förlorat i Moskvafreden. Finska trupper trängde även in i Fjärrkarelen och avancerade till positioner där fördelaktiga försvarslinjer kunde etableras. Vårvintern 1942 övergick operationerna till ställningskrig. Vinterkriget har kallats vårt andra frihetskrig och fortsättningskriget blev följaktligen det tredje frihetskriget. Benämningarna har fog för sig i och med att vi i alla de tre krigen kämpade mot samma fiende – och under samma överbefälhavare.

Läget förändrades först i juni 1944, då Sovjettrupperna inledde en massiv offensiv på Karelska näset. Finländarna retirerade och Viborg gick förlorat. Offensiven hejdades vid Tali-Ihantala, mycket tack vare tysk hjälp i form av vapen, flyg och manskap. Samtidigt lämnade våra trupper Fjärrkarelen under hårda uppehållande strider.

Priset för den tyska hjälpen bestod i att president Risto Ryti lovade att den av honom utnämnda regeringen inte skulle sluta en separat-

■ Karels huvudstad hade förblivit finsk under hela vinterkriget, men avträdde i Moskvafreden. Hösten 1941 återtog Viborg av våra trupper.

fred med Sovjetunionen utan Tysklands vetskap.

Denna utfästelse förlo-
rade sin giltighet i
och med att Ryti av-
gick i början av au-
gusti och Manner-
heim valdes till presi-
dent i hans ställe. Va-
penstilleståndet med Sov-
jet ingicks den 4 septem-
ber 1944 och den 19 sep-
tember undertecknades ett in-
terimistiskt fredsfördrag i Moskva.
Fördraget var en rysk diktatfred.
Finland avträdde det territorium
som redan gått förlorat i vinterkri-
get och därtill hela Petsamo. I stäl-
let för Hangö blev Porkkalaområdet,
som låg i huvudstadens omedelbara
närhet, en rysk militärbas. Om-
kring 430 000 flyktingar tvingades
söka sig nya hem.

I det interimistiska fredsfördra-
get hade Finland förbundit sig att
betala ett stort krigsskadestånd,
döma de krigsansvariga och upplö-
sa "fascistiska och hitlersinnade"
organisationer. Armén skulle de-
mobiliseras och de tyska trupperna

■ I augusti 1944 valdes överbefälha-
varen i alla våra krig Mannerheim till
rikets president. Det hade kommit på
hans lott att lotsa Finland ut ur krig-
et. Den 4 augusti avlade han en hög-
tidlig försäkran inför riksdagen och
här ses han – som president – lämna
riksdagshuset. Han åtföljes av stats-
minister Edwin Linkomies, genera-
lerna Erik Heinrichs och Väinö Valve
samt adjutanterna Ragnar Grönvall
och Rafael Bäckman.

■ I vinter- och fort-
sättningskrigen miste
mer än 95000 finlän-
dare livet. I det antalet
ingår stupade, civiloffer
i bombanfall och
olycksoffer. Den
stupades närmaste
kvinnlige anhöriga -
maka, mor eller
dotter - tillerkändes av
överbefälhavaren
Frisshetskorset av fjärde
klass med sorgband.

fördrivas. Sovjetunionens avsikt
var att politiskt, ekono-
miskt och militärt införlä-
va vårt land i sin intressesfär.

Kriget mot tyskarna utkäm-
pades i Lappland hösten 1944 och
pågick till april 1945.

Finland betalade ett stort krigs-
skadestånd ända till år 1952. De
"krigsansvariga", dvs. våra krigstida
ledare, måste dömas med en retro-
aktiv lag. Krigsansvarighetsproces-
sen var en juridiskt dubiös process.
Den mest kände av de dömda var
president Ryti som dömdes till tio
års tukthus. På grund av sitt hälso-
tillstånd benådades han efter fyra
år. Till de dömda hörde även utri-
kesminister Henrik Ramsay.

Med "fascistiska" organisatio-
ner avsågs i praktiken bl.a. skydd-
skårerna, Lotta Svärd, Frontmanna-
förbundet och Finlands vapenbrödr-
förbund.

Till Helsingfors anlände en al-
lierad, men ryskdominerad, s.k.
kontrollkommission, som skulle
tillse att villkoren i fredsfördraget
uppfylldes. Ett antal krigstida politi-

■ På fortsättningskriget följde kriget i Lappland. I diktatfreden i Moskva förband sig Finland att driva tyskarna ur landet. I september 1944 anlände den allierade kontrollkommissionen där emellertid ryssarna förde kommandot. Kommissionen hade rätt att företa inspektioner i alla ämbetsverk och inrättningar och att erhålla de uppgifter den begärde. Tre år befann sig kommissionen i Finland, denna tid kallas "Farans år". Här ses kommissionens förtrupp vid ankomsten till Malm flygfält i Helsingfors den 22 september 1944.

ker förbjöds att ställa upp i riksdagsvalet våren 1945 i vilket yttervästern fick en fjärdedel av mandaten. Statspolisen (fi. Valpo) kapades av kommunisterna som i samarbete med kontrollkommissionen och våra hemmakommunister gjorde vad den kunde för att jämna vägen för revolution.

Det blev några farofyllda år i det finska folkets liv.

Förhållandena normaliserades dock småningom. År 1947 undertecknades det slutliga fredsfördraget i Paris i vilken de territoriella avträdelserna bekräftades. Försvarsmakten underkastades stränga begränsningar. Hösten 1947 reste kontroll-

militärfördrag, den s.k. vänskaps-, samarbets- och biståndspakten (vsb-pakten). Detta fördrag som avgjort begränsade vår suveränitet, förföll först då Sovjetunionen upphört att existera år 1991. Redan år 1990 hade man upphävt de flesta av de begränsningar som fredsfördraget ålagt vår försvarsmakt.

■ Den fruktade ordföranden för kontrollkommissionen och Stalins närmaste man Andrej Zjdanov, ses här i samspråk med president Paasikivi.

kommissionen sin väg. Året därpå indrogs dessutom den röda statspolisen av riksdagen och år 1949 kvästes med lätthet en kommunistisk upprorsunge i Kemi.

Fastän den förväntade omstörtningen inte blev av ville Sovjet hålla kvar Finland i sin intressesfär. Därför måste vårt land år 1948 sluta ett

Inför nya hotbilder

Efter kriget kom Finland att militärpolitiskt kopplas till Sovjet. Huvudstaden låg inom räckhåll för det sovjetartilleriet i Porkkala. I vsb-pakten hade vi förbundit oss till politisk och militär samverkan med Sovjet, visserligen endast ifall Sovjet skulle angripas över finskt territorium.

Det kalla kriget mellan stormakterna kändes av också i vår försvarsplanering. Murmansk blev en stor sovjetisk bas och Norge anslöt sig för sin del till den västliga försvarsalliansen NATO. År 1955 bildades under sovjetisk ledning den s.k. Warszawapakten. Men också glädjande händelser förekom. År 1956, under en period av politisk avspänning, återfick vi Porkkala, som ryssarna inte mer behövde.

Däremot ökade vsb-pakten i betydelse. År 1961 överlämnades en sovjetisk not i vilken krävdes militära konsultationer för att avvärja, som det hette, hotet från Västtyskland. Det verkliga syftet var emellertid att avgöra utgången i presidentvalet några månader senare. I det avseendet blev noten en fullträff.

Trots allt lyckades Finland bevara sin försvarsmakt intakt och obunden, om också freden i Paris begränsade dess storlek. Dessutom förblev den årliga för-

svarsbudgeten rätt anspråkslös.

Den militära ledningen höll dock försvarsplaneringen i nivå med tiden trots att man inte alls i offentligheten fick diskutera den verkliga hotbilden. Det enda tänkbara hotet kom från öster men vsb-pakten omöjliggjorde all diskussion om den saken.

På 1960-talet började Finland köpa sovjetisk militärmateriel för olika vapenslag. I viss mån kunde vi också idka handel med väst med hänvisning till vår "strävan till neutralitet".

Den allmänna värnplikten, som införts 1918, bestod och varje årsklass fick utbildning. Men avsaknaden av skyddskårs- och lottaorganisationer blev uppenbar då mobiliseringsplaner gjordes upp. Nu fanns inte mer organiserade frivilliga som skulle ha tagit hand om genomförandet av mobiliseringen.

Av denna orsak grundades fr.o.m. 1950-talet särskilda militär-områden inom vilka reservister fick utbildning i krigstida mobilisering.

De militära tyngdpunkterna låg i sydväst och i norra Finland. I sydväst, dvs. i Östersjöområdet kolliderade de båda stormaktsallianserna och i norr stod NATO och Warszawapaktens trupper mer eller mindre öga mot öga. Det var särskilt i dessa områden repetitionsövningar hölls i den mån det fanns medel för dem. Vi ville själva försvara vårt ter-

ritorium så att det inte i ett krisläge kunde utnyttjas av främmande makt.

Repetitionsövningarna baserades på givna hotbilder och gick ut på att avvärja angrepp utifrån.

År 1956 skickades ett kompani finländska fredsbevarare till det dåvarande krisområdet Suezkanalen. Det skedde inom ramen för FN:s verksamhet och sedan dess har finländska fredsbevarare sänts till många krishärdar runtom i världen.

Perioden från 1960-talet till 1980-talet är känd som finlandiserings och själv censurens tid. Detta innebar att Finland var så politiskt beroende av sin östra granne att inga regeringar kunde utnämnas utan Moskvas välsignelse. Media gav en förskönande bild av det pågående "socialistiska samhällsbygget" i Sovjetunionen och vår egen historia tolkades i enlighet med so-

cialismens kriterier. Finlands och finländarnas frihet var en relativ frihet i gränsmarken mellan det fria Västeuropa och de östeuropeiska satellitstaterna.

Då Sovjetunionen bröt samman år 1991 kunde vårt land som en fri nation ansluta sig till Europeiska Unionen år 1995 efter att medborgarna i en folkomröstning hade förordat medlemskap. Historien hade lärt vårt folk att nationens säkerhet kommer i första hand och det var denna lärdom som blev utslagsgivande för den politiska ledningen och folkmajoriteten då man godkände medlemskapet i EU.

■ År 1985 avtäcktes i Villmanstrand ett minnesmärke till lottornas ära. Statyn är skulpterad av Nina Sailo. Festtalet vid avtäckningen hölls av generalen av infanteriet Adolf Ehrnrooth. Detta var första gången efter kriget som lottorna hedrades offentligt för sitt osjälviska arbete under gångna decennier. År 1991 firade de forna lottorna 70 års minnet av grundandet av Lotta Svärd och vid festen i Finlandiahuset höll dåvarande försvarsminister Elisabeth Rehn huvudtalet. Hon framhöll att lottorna hade fått vänta länge men att samhället och fosterlandet nu ville uttrycka sin erkänsla och tacksamhet. Det ljusa minnet av Lotta Svärd kommer alltid att bestå, sade Elisabeth Rehn.

Litteraturkällor i urval

Gustaf Mannerheim
Minnen

I 1882-1930 (1951)

II 1931-1946 (1952)

Erik Heinrichs
Mannerheimgestalten:
Den vite generalen 1918-1919 (1957)
Marskalken av Finland (1959)

Stig Jägerskiöld
Den unge Mannerheim
(1964)

■ En staty av frihetskrigets överbefälhavare Mannerheim restes av Frihetskrigarnas vårdstiftelse år 1955. Statyn skulpterades av Evert Porila redan år 1939 och skulle då placeras i centrum av Tammerfors. På grund av de nya politiska vindarna efter kriget återtog dock Tammerfors stad sitt redan givna tillstånd. Statyn restes i stället på en kulle i närheten, därifrån överbefälhavaren ledde striden om Tammerfors i månadsskiftet mars-april 1918.

Gustaf Mannerheim 1906-1917
(1965)

Gustaf Mannerheim 1918
(1967)

Riksföreståndaren 1919
(1969)

Mannerheim mellan världskrigen
(1972)

Fältmarskalken 1939-1941
(1975)

Marskalken av Finland 1941-1944
(1979)

Från krig till fred.

Gustaf Mannerheim 1944-1951
(1981)

Harald Hornborg
De fann sin väg.
Pfadfindernas historia.
(1965)

Eirik Hornborg
Man i ledet (1959)

Max Jakobson
Väldets århundrade (2001)

Ernst Linder
Från Finlands frihetskrig (1920)

Finland i krig, del I, II, III
(Schildts 2001)

Svenska Frivilliga i Finland
1939-1944 (Norstedts 1989)

Henrik Meinander
Finlands historia

Orvar Nilsson
Finlands sak blev min (Schildts)

Sture Lindholm
**"Röd galenskap - vit terror":
Det förträngda kriget 1918
i Västnyland**
(2005)

Frihetskrigets frontmannaförbund grundades 1929.

Förbundet byggde egna frontmannahem för att på det sättet ge forna frihetskrigare bostad och arbete. Frihetskrigare, som råkat ut för arbetslöshet fick hjälp av förbundet som därtill drev veteranernas pensionsfrågor. På initiativ av förbundet eller en lokalförening restes minnesmärken på olika håll i landet där strider utkämpats. Årligen firades minnesfester på olika märkesdagar. En höjdpunkt blev den 16 maj 1938 då 20 år hade gått sedan krigsslutet. Vid sidan av frontmannaförbundet fanns ett kvinnoförbund, som gav frontmannaförbundet ekonomiskt stöd. Båda förbunden förbjöds år 1944 på order av kontrollkommissionen.

År 1954 grundades Frihetskrigarnas vårdstiftelse med uppgift att sörja för ålderstigna frihetskrigares materiella och andliga välfärd. Med donationsmedel bekostades rehabilitering för veteraner, deras bostadsförhållanden förbättrades och gemensamma träffar arrangerades. Stiftelsen värnade om frihetskrigets traditioner, bl.a. genom att tillse att monument och minnesmärken inte glömdes bort. På 1960-talet instiftades på förbundets initiativ ett gemensamt heders-tecken, det blåa korset, för forna frihetskrigare, skyddskårister och lottor. Stiftelsens förvaltningsråd leddes under många år av jägargeneralerna Erik Heinrichs och Väinö Valve.

I januari 1993 grundades Frihetskrigets traditionsförbund som arvtagare till Vårdstiftelsen. I enlighet med sina stadgar vårdar förbundet minnet av alla dem som deltog i frihetskriget eller på annat sätt verkade för vårt lands frihet och självständighet. Förbundet insamlar och förvarar historiskt material med anknytning till kriget och upprätthåller skyddskårs- och lottatraditionerna. Förbundet arrangerar årligen ett sommarmöte och ger ut tidningen Vapaussoturi (sv. Frihetskrigaren).

Frihetskrigets invalidförbund grundades 1924 för att stöda veteraner som invalidiserats i kriget och i synnerhet sådana som levde i svåra förhållanden. Detta kom att bli den viktigaste delen av verksamheten, ty dessa krigsinvalider skulle inte tvingas leva som tiggare vilket tidigare hade förekommit. Förbundet verkade ända fram till år 1987. Det lät uppföra och underhöll olika inrättningar, av vilka de mest kända var Kyyhkylä invalidhem, Suitia arbetshem och hälsobadet i Runni. Som långvarig ordförande verkade jägaröverste Matti Laurila. Förbundets traditioner förs vidare av Frihetskrigets invaliders minnesstiftelse, grundad 1978.

Lottatraditionsförbundet i Finland grundades i januari 1992. Förbundet vill upprätthålla de ideal som åren

1921-1944 besjälade medlemmarna i Lotta Svärd, bevara minnet av lottorna, deras insats, deras andliga arv och befrämja en god försvarssanda, skola kvinnor att klara sig i exceptionella förhållanden och upprätthålla kontakt med försvarsorganisationer både hemma och utomlands.

Till Finlands Folk.

Vid Finlands Lantläggs sammankörda denna dag genom sin ordförande till Lantläggen överlämnat bl. a. en förslagsform för Finland. Senare ordförande har bl. a. varit utvald.

Vid Finlandes Landtag i Åbo den 16 sistlidne novem-
ber om sin ordförande till Lantmännens församling
ringsform för Finland. Senatens orator.
har uttalat:
Finlandes Landtag har den 16 sistlidne novem-
ber följande resolutioner antagit:
Landtaget tillkallat sig innehålls högtids möte
det och tryckandet av Finlandes statliga
Finlands folk tagit sitt öde i egna händer,
både berättiga och förpliktade beslutta
vetet om, att det kan fylla sin nation
dast som ett fullkomligt fritt folk.
upplyllas: Finlandes folk bör träda
en oavhängig nation.

— — —
Regeringen

Jämte det Regeringen
medborgare till kännde
borgare som myndighet
med orubbligt iakttag
fosterländska plik
av det, som utgör
betydelsefulla
nonlevat. Hela

John
James Carter
Arthur, Captain
John Wright
to J. Pelham

J. P. Patterson